

III. ZAŁĄCZNIKI

NAZWA JEDNOSTKI PROJEKTOWEJ:		ADRES JEDNOSTKI PROJEKTOWEJ:		
Biuro Projektowo-Inżynieryjne Krzysztof Komisarczuk		Ul. Kasztelańska 62/47 20-810 Lublin e-mail: komisarczuk.biuro@gmail.com Telefon: 530 206 656		
NAZWA ZAMIERZENIA BUDOWLANEGO:				
<i>Zabezpieczenie ruin zamku w Rytwianach</i>				
INWESTOR:		LOKALIZACJA INWESTYCJI:		
Urząd Gminy Rytwiany ul. Staszowska 15 28 - 236 Rytwiany		Nazwa jednostki ewidencyjnej: Rytwiany Nazwa i numer obrębu ewidencyjnego: Rytwiany 0006 Numer działki ewidencyjnej: 1126/15 TERYT: 261206_2.0006.1126/15		
TEMAT OPRACOWANIA:		KATEGORIA OBIEKTU:		
Załączniki		VIII		
ZESPÓŁ OPRACOWUJĄCY:				
	Imię i nazwisko:	Branża	Nr uprawnień	Podpis:
	mgr inż. Krzysztof Komisarczuk	-	-	
Lublin 10 Maja 2024r.				

Spis treści

1.	INFORMACJA DOTYCZACA BEZPIECZEŃSTWA I OCHRONY ZDROWIA.....	4
2.	Uprawnienia projektantów.....	6
3.	Decyzja o Ustaleniu Lokalizacji Inwestycji Celu Publicznego	11
4.	Decyzja Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków	18
5.	Odpowiedź RZGW w Krakowie.....	24
6.	Odpowiedź ZZ w Sandomierzu	25
7.	Program Prac Konserwatorskich	26
8.	Dokumentacja fotograficzna.....	49

NAZWA JEDNOSTKI PROJEKTOWEJ:		ADRES JEDNOSTKI PROJEKTOWEJ:		
Biuro Projektowo- Inżynieryjne Krzysztof Komisarczuk		Ul. Kasztelańska 62/47 20-810 Lublin e-mail: komisarczuk.biuro@gmail.com Telefon: 530 206 656		
NAZWA ZAMIERZENIA BUDOWLANEGO:				
<i>Zabezpieczenie ruin zamku w Rytwianach</i>				
INWESTOR:		LOKALIZACJA INWESTYCJI:		
Urząd Gminy Rytwiany ul. Staszowska 15 28 - 236 Rytwiany		Nazwa jednostki ewidencyjnej: Rytwiany Nazwa i numer obrębu ewidencyjnego: Rytwiany 0006 Numer działki ewidencyjnej: 1126/15 TERYT: 261206_2.0006.1126/15		
TEMAT OPRACOWANIA:		KATEGORIA OBIEKTU:		
Informacja BiOZ		VIII		
ZESPÓŁ OPRACOWUJĄCY:				
	Imię i nazwisko:	Branża	Nr uprawnień	Podpis:
	mgr inż. Krzysztof Komisarczuk	-	-	
Lublin 10 Maja 2024r.				

1. INFORMACJA DOTYCZĄCA BEZPIECZEŃSTWA I OCHRONY ZDROWIA

(na podstawie rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 23 czerwca 2003 r.)

Informacje ogólne:

1. Nie dotyczy

(ilość kondygnacji ¹⁾)

2. Zabezpieczenie ruin zamku w Rytwianach

3. Działka 261206_2.0006.1126/15

(adres inwestycji ¹⁾)

Urząd Gminy Rytwiany

ul. Staszowska 15

28 - 236 Rytwiany

(imię i nazwisko oraz inwestora ¹⁾)

4. KRZYSZTOF KAMIL KOMISARCZUK, ul. Kasztelańska 62/47 20-810 Lublin

(imię i nazwisko oraz adres projektanta sporządzającego informacje ¹⁾)

Część opisowa:

1. Zakres robót dla całego zamierzenia budowlanego:

- Wykonanie dokumentacji fotograficznej przed rozpoczęciem prac
- Dezynfekcja całego obiektu
- Usunięcie przerostów roślinności
- Zabezpieczenie wstępnym tynków
- Oczyszczenie murów
- Odsolenie murów
- Szycie spękań w murze
- Scalenie korony zamku
- Spoinowanie oraz zabezpieczeniu ruin
- Zabezpieczenie elementów drewnianych
- Wykonanie dokumentacji powykonawczej

(inne ¹⁾)

2. Brak budynków istniejących na działce

(Wykaz istniejących na działce obiektów budowlanych ¹⁾)

3. Elementy zagospodarowania terenu, które mogą stwarzać zagrożenie bezpieczeństwa i zdrowia ludzi:

- instalacje elektryczne

- .....
(inne ¹⁾)

4. Zagrożenia dla bezpieczeństwa i zdrowia ludzi występujące podczas budowy:

4.1. Prowadzenie prac na wysokości powyżej 5 m a w szczególności:

- prace na wysokości w trakcie oczyszczania oraz zabezpieczania ruin

4.2. Prace z użyciem lasera:

Niebezpieczeństwo związane z uszkodzeniem wzroku w trakcie laserowego oczyszczania muru

4.3. Wykonanie prac związanych z udziałem dźwigu: niebezpieczeństwo związane z zerwaniem się materiału transportowego i uszkodzenia dźwigu.

5. Sposób prowadzenia instruktażu pracowników przed przystąpieniem do realizacji robót szczególnie niebezpiecznych:

5.1. Przy wykonaniu ścian: wszyscy pracownicy powinni być zapoznani z przepisami zawartymi w ROZPORZĄDZENIU MINSTR INFRASTRUKTURY z dnia 6 lutego 2003 r. w sprawie BHP przy wykonaniu robót budowlanych; Dz. U. nr 47 poz. 401 rozdział 8 – Rusztowania ruchome podesty robocze, rozdział 9 – Roboty na wysokościach, rozdział 12 – Roboty murarskie i tynkarskie,

5.2. Przy wykonywaniu stropów: wszyscy pracownicy powinni być zapoznani z przepisami zawartymi w rozporządzeniu j. w. Dz. U. nr 47 poz. 401 rozdział 9 – Roboty na wysokościach, rozdział 14 – Roboty zbrojarskie i betoniarskie,

5.3. Przy wykonywaniu konstrukcji dachu i przykrycia: wszyscy pracownicy powinni być zapoznani z przepisami zawartymi w rozporządzeniu j. w. Dz. U. nr 47 poz. 401 rozdział 9 – Roboty na wysokościach, rozdział 13 – Roboty ciesielskie, rozdział 17 – Roboty dekarские i izolacyjne,

5.4. Przy wykonywaniu prac z udziałem dźwigu: wszyscy pracownicy powinni być zapoznani z przepisami zawartymi w rozporządzeniu j. w. Dz. U. nr 47 poz. 401 rozdział 7 – Maszyny i inne urządzenia techniczne.

6. Wykaz środków technicznych i organizacyjnych zapobiegającym niebezpieczeństwom wynikającym z wykonywania robót budowlanych w strefach szczególnego zagrożenia zdrowia:

6.1. Na pomieszczeniu socjalnym oznaczonym na planie terenu budowy (sporządza kierownik budowy) umieścić wykaz zawierający adresy i numery telefonów:

- najbliższego punktu lekarskiego,
- straży pożarnej,
- posterunku policji,

6.2. W pomieszczeniu socjalnym oznaczonym na planie j/w umieścić punkty pierwszej pomocy obsługiwane przez wyszkolonych w tym zakresie pracowników

6.3. Telefon komórkowy umieścić w pomieszczeniu socjalnym oznaczonym na planie j/w

6.4. Kaski ochronne, umieścić w pomieszczeniu socjalnym oznaczonym na planie j/w

6.5. Pasy i linki zabezpieczające przy pracach na wysokościach, umieścić w pomieszczeniu socjalnym oznaczonym na planie j/w

6.6. Ogródenie terenu budowy wykonać o wys. min. 1,5 m, oznakować na planie j/w

6.7. Bariery wykonane z desek krawężnikowych o szerokości 15 cm, poręcze umieszczonych na wysokości 1,1 m oraz deskowania ażurowego pomiędzy poręczą a deską krawężnikową

6.8. Rozmieścić tablice ostrzegawcze

6.9. Zainstalować oświetlenie emitujące czerwone światło

6.10. Daszek ochronny nad stanowiskiem operatora dźwigu

6.11. Na terenie budowy za pomocą tablic informacyjnych wyznaczyć drogę ewakuacyjną i oznaczyć na planie j/w

.....
.....
(inne ¹)

¹ wypełnia osoba projektująca

Opracował: 10 Maja 2024r.
Mgr inż. Krzysztof Komisarczuk

.....

2. Uprawnienia projektantów

URZĄD WOJEWÓDZKI
w Zamościu
Wydział Gospodarki Przestrzennej
ul. Chłopska 1/9/11
22-400 Zamość
GP-II-7342/64/98

Zamość 1998-12-17

Pan
Franciszek Łasocha
ul. Zamenhofska 12/4
22-400 Zamość

DECYZJA Nr 52/98/Za

Na podstawie Art. 13 ust.1 pkt 1, ust.2, Art. 14 ust.1 pkt 1 ustawy z dnia 7 lipca 1994 Prawo budowlane (Dz. U. z 1994 Nr 89 poz. 414), § 9 ust.1, § 17 Rozporządzenia Ministra Gospodarki Przestrzennej i Budownictwa z dnia 30 grudnia 1994 w sprawie samodzielnych funkcji technicznych w budownictwie (Dz. U. z 1995 Nr 8 poz. 38), po przeprowadzeniu postępowania kwalifikacyjnego

orzeka się:

1. nadać Panu **Franciszkowi Łasosze**
magistrowi inżynierowi architektowi
urodzonemu 04 czerwca 1954 roku w Hortynym

Uprawnienia budowlane do projektowania bez ograniczeń.

w specjalności: architektonicznej,
w zakresie: 1. projektowania bez ograniczeń i sprawdzania projektów architektoniczno-budowlanych oraz sprawowanie nadzoru autorskiego,
2. sprawowania kontroli technicznej utrzymania obiektów budowlanych,
3. wykonywania państwowego nadzoru budowlanego.

2. zobowiązać Pana Franciszka Łasochę do posługiwania się, przy potwierdzaniu wykonania czynności związanych z pełnioną samodzielną funkcją techniczną w budownictwie, pieczęcią, zgodną ze wzorem określonym w załączniku nr 2 do Rozporządzenia powołanego w podstawie prawnej niniejszej decyzji, o numerze ewidencyjnym:

Nr ewid. 52/98/Za

Uzasadnienie:

Pan Franciszek Łasocha złożył wniosek o nadanie uprawnień budowlanych przedkładając odpis dyplomu; udokumentował odpowiednimi zaświadczeniami odbycie wymaganej praktyki zawodowej oraz złożył z wynikiem pozytywnym egzamin, w którym wykazał się znajomością przepisów prawnych dotyczących procesu budowlanego oraz umiejętnością praktycznego zastosowania wiedzy technicznej.

Z przeprowadzonego postępowania administracyjnego wynika, że kandydat spełnił warunki w zakresie przygotowania zawodowego niezbędne do uzyskania uprawnień budowlanych. Wobec powyższego orzeczono jak w sentencji decyzji.

Od decyzji służy stronom odwołanie do Głównego Inspektora Nadzoru Budowlanego za pośrednictwem Wojewody Zamojskiego w terminie 14 dni od daty jej doręczenia.

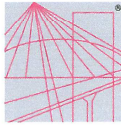
Otrzymują:

1. Adresat,
2. Główny Inspektor Nadzoru Budowlanego,
3. a/a

Wojewoda
Zamojski
ZASTĘPCA WOJEWODY
Burmistrz Zamojski
w Wydziale Gospodarki Przestrzennej

KRZYSZTOF KOMISARCZUK
ZA ZGODNOŚĆ Z ORYGINAŁEM

LUBELSKA
OKRĘGOWA
IZBA
INŻYNIERÓW
BUDOWNICTWA

Lublin, dnia 4 czerwca 2019 r.

LOIIB.OKK.7131/57-7132/57/2019

DECYZJA

Na podstawie art. 24 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o samorządach zawodowych architektów oraz inżynierów budownictwa (t.j. Dz.U. z 2016 r., poz. 1725 z późn. zm.) i art. 12 ust. 2 i ust. 3, art. 12 ust. 4c pkt 3, art. 14 ust. 1 pkt 2 oraz art. 15a ust. 1 i 4 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (t.j. Dz.U. z 2018 r. poz. 1202 z późn. zm.), po ustaleniu, że zostały spełnione warunki w zakresie przygotowania zawodowego oraz po złożeniu egzaminu na uprawnienia budowlane z wynikiem pozytywnym

Pan Krzysztof Kamil KOMISARCZUK

magister inżynier

ur. dnia 15 sierpnia 1991 r. w Zamościu

otrzymuje

UPRAWNIENIA BUDOWLANE

Nr ewidencyjny: LUB/0104/PWBBKb/19

*do projektowania i kierowania robotami budowlanymi bez ograniczeń
w specjalności konstrukcyjno-budowlanej*

UZASADNIENIE

W związku z uwzględnieniem w całości żądania strony, na podstawie art. 107 § 4 K.p.a (t.j.: Dz.U. z 2018 r. poz. 2096 z późn. zm.) odstępuje się od uzasadnienia decyzji. Zakres nadanych uprawnień budowlanych wskazano na odwrócie decyzji.

Pouczenie :

Od niniejszej decyzji służy odwołanie do Krajowej Komisji Kwalifikacyjnej Polskiej Izby Inżynierów Budownictwa w Warszawie, za pośrednictwem Okręgowej Komisji Kwalifikacyjnej Lubelskiej Okręgowej Izby Inżynierów Budownictwa w terminie 14 dni od daty jej doręczenia. Zgodnie z treścią art. 127a ustawy Kodeks postępowania administracyjnego:

§ 1. W trakcie biegu terminu do wniesienia odwołania strona może zrzec się prawa do wniesienia odwołania wobec organu administracji publicznej, który wydał decyzję.

§ 2. Z dniem doręczenia organowi administracji publicznej oświadczenia o zrzeczeniu się prawa do wniesienia odwołania przez ostatnią ze stron postępowania, decyzja staje się ostateczna i prawomocna.

W przypadku złożenia przez stronę oświadczenia o zrzeczeniu się prawa do odwołania od decyzji (określonego w § 2) stronie nie przysługują prawo do odwołania się ani skargi do sądu administracyjnego.

Skład orzekający Okręgowej Komisji Kwalifikacyjnej

Przewodnicząca

prof. dr hab. inż. Anna Halicka

Członek

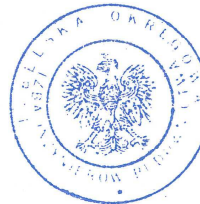
dr inż. Stanisław Plechawski

Członek

inż. Janusz Fronczyk

Otrzymują:

1. Pan Krzysztof Kamil KOMISARCZUK
Kaczórki 63
22-440 Krasnobród
2. Okręgowa Rada Lubelskiej
Okręgowej Izby Inżynierów Budownictwa
3. Główny Inspektor Nadzoru Budowlanego

**KRZYSZTOF KOMISARCZUK
ZA ZGODNOŚĆ Z ORYGINAŁEM**

**Szczegółowy zakres uprawnień
do projektowania i kierowania robotami budowlanymi bez ograniczeń
w specjalności konstrukcyjno-budowlanej**

**Pan Krzysztof Kamil
KOMISARCZUK**

- I. Na mocy art. 12 ust. 1 pkt 1÷5, art. 13 ust. 3 i 4 ustawy Prawo budowlane, w zakresie objętym wymienioną specjalnością, niniejsze uprawnienia stanowią podstawę do:
- projektowania, sprawdzania projektów architektoniczno-budowlanych i sprawowania nadzoru autorskiego,
  - kierowania budową lub innymi robotami budowlanymi,
  - kierowania wytwarzaniem konstrukcyjnych elementów budowlanych oraz nadzór i kontrolę techniczną wytwarzania tych elementów,
  - wykonywania nadzoru inwestorskiego,
  - sprawowania kontroli technicznej utrzymania obiektów budowlanych.
- II. Na mocy art. 15a ust. 1 i 4 ustawy Prawo budowlane, uprawnienia budowlane w specjalności konstrukcyjno-budowlanej bez ograniczeń uprawniają do:
- projektowania konstrukcji obiektu i kierowania robotami budowlanymi w odniesieniu do konstrukcji oraz architektury obiektu,
  - sporządzania projektu zagospodarowania działki lub terenu, w zakresie tej specjalności.

Skład orzekający Okręgowej Komisji Kwalifikacyjnej

Przewodnicząca

prof. dr hab. inż. Anna Halicka

Członek

dr inż. Stanisław Plechawski

Członek

inż. Janusz Fronczyk

**KRZYSZTOF KOMISARCZUK
ZA ZGODNOŚĆ Z ORYGINAŁEM**

URZĄD WOJEWÓDZKI
w ZAMOŚCIU
Wydział Urbanistyki, Architektury
i Nadzoru Budowlanego

STAROSTWO POWIATOWE
w TOMASZOWIE LUB.
Zamieść, dnia 25 czerwca 1990 r.
22-600 TOMASZÓW LUB.

Nr ewid. UAN-VI-8387/21/90

STWIERDZENIE

PRZYGOTOWANIA ZAWODOWEGO DO PEŁNIENIA SAMODZIELNEJ FUNKCJI TECHNICZNEJ W BUDOWNICTWIE

Na podstawie §13 ust.1 pkt 1 oraz §4 ust.1 i 2, §7
rozporządzenia Ministra Gospodarki Terenowej i Ochrony Środowiska z dnia
20 lutego 1975 r. w sprawie samodzielnych funkcji technicznych
w budownictwie (Dz. U. Nr 5, poz. 46) stwierdza się, że

Ob. MICHAŁ PATYK
- mgr inżynier architekt

urodzony dnia 10 lipca 1952 r. w Jaworznie

ma przygotowanie zawodowe upoważniające do wykonywania samodzielnej
funkcji projektanta

w specjalności architektonicznej

Ob. MICHAŁ PATYK jest upoważniony do:

1. Sporządzania projektów w zakresie rozwiązań:
  - a) architektonicznych wszelkich obiektów budowlanych,
  - b) konstrukcyjno-budowlanych obiektów budowlanych w budownictwie osób fizycznych z wyłączeniem konstrukcji fundamentów głębokich i trudniejszych konstrukcji statycznie niewyznaczalnych,
2. W budownictwie osób fizycznych - do kierowania, nadzorowania i kontrolowania budowy, kierowania i kontrolowania wytwarzania konstrukcyjnych elementów budowlanych oraz oceniania i badania stanu technicznego obiektów budowlanych - z wyłączeniem konstrukcji fundamentów głębokich i trudniejszych konstrukcji statycznie niewyznaczalnych.

Z upoważnienia Wojewody

DYREKTOR WYDZIAŁU

mgr inż. arch. Wiktor Wilk

Otrzymał:

1. Ob. Michał Patyk
zam. Zwieryniec
ul. Kochanowskiego 8.
woj. zamojskie.
2. a/a.

KRZYSZTOF KOMISARCZUK
ZA ZGODNOŚĆ Z ORYGINAŁEM

WOJEWODA PRZEMYSKI
(pieczęć)

Przemyśl, dnia 12.06. 1982 r.

Nr. WBPP/ZNB/IUB/79 /3:17/52/82

**DECYZJA O STWIERDZENIU PRZYGOTOWANIA ZAWODOWEGO
do pełnienia samodzielnych funkcji technicznych w budownictwie**

Na podstawie § 2 ust. 1, pkt. 1, § 5 ust. 1, 1 § 13 ust. 1 pkt. 1, 2 lit. -
pkt. 1, § 7

rozporządzenia Ministra Gospodarki Terenowej i Ochrony Środowiska z dnia 20 lutego 1975 r.

w sprawie samodzielnych funkcji technicznych w budownictwie (Dz.U. Nr 8, poz. 46) stwierdza się, że:

Obywatel(ka) Zygmunt Motyka s. Ludwika
(imię i nazwisko)

Inżynier budownictwa lądowego
(tytuł naukowy - zawodowy)

urodzone(a) dnia 13 lipca 1941 r. w Brusznice Nowym

posiada przygotowanie zawodowe upoważniające do wykonywania samodzielnej funkcji

projektanta, kierownika budowy i robót
(rodzaj funkcji)

w specjalności architektonicznej, konstrukcyjno-budowlanej
(rodzaj specjalności techniczno-budowlanej)

w zakresie projektowania w specjalności konstrukcyjno-budowlanej oraz
pełnienia samodzielnej funkcji kierownika budowy i robót w obu specjal-
nościach;

Budownictwo miejskie i przemysłowe
(specjalizacja zawodowa)

MA-BUA-14 zam. 4956/WA/Kw - DZG, 1501-1-489, 26.09.79, 4.500 A4

KRZYSZTOF KOMISARCZUK
ZA ZGODNOŚĆ Z ORYGINAŁEM

3. Decyzja o Ustaleniu Lokalizacji Inwestycji Celu Publicznego

WÓJT GMINY RYTWIANY
28-236 Rytwiany, ul. Staszowska 15
pow. staszowski, woj. świętokrzyskie
IS.6733.9.2023.DK

Rytwiany, 04.04.2024.

DECYZJA O USTALENIE LOKALIZACJI INWESTYCJI CELU PUBLICZNEGO

Na podstawie art. 1 ust. 2, art. 4 ust. 2 pkt 1, art. 50 ust. 1, art. 51 ust. 1 pkt 2, art. 60 ust. 1 i art. 54 ustawy z dnia 07.07.2023r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym - zwaną dalej u.p.z.p (Dz. U. z 2023r. poz. 1688) oraz art. 104 ustawy z dnia 14 czerwca 1960r. Kodeks Postępowania Administracyjnego (Dz. U. z 2023r. poz. 775 ze zm), po rozpatrzeniu wniosku Gminy Rytwiany 28-236 Rytwiany ul. Staszowska 15 z dnia 09.11.2023r. złożonego do Wójta Gminy Rytwiany 28-236 Rytwiany ul. Staszowska 15 w sprawie ustalenia lokalizacji inwestycji celu publicznego dla przedsięwzięcia pn: zabezpieczenie ruin zamku w Rytwianach na działce nr ew. 1126/15

USTALAM LOKALIZACJĘ INWESTYCJI CELU PUBLICZNEGO

DLA INWESTYCJI: zabezpieczenie ruin zamku w Rytwianach na działce nr ew. 1126/15 gm. Rytwiany

1. Rodzaj inwestycji: zabudowa usługowa - zabezpieczenie ruin zamku w Rytwianach
2. Warunki i szczegółowe zasady zagospodarowania terenu oraz jego zabudowy wynikające z przepisów szczególnych:
  - 1) warunki i wymagania ochrony i kształtowania ład przestrzennego:
    - a) zamierzona inwestycja może być realizowana na działce nr ew. 1126/15 w Rytwianach, w konturze oznaczonym literami ABCD-A, zgodnie z wymogami określonymi w ustawie z 07.07.1994r. Prawo budowlane (Dz.U. z 2023r. poz.682 ze zm) i przepisami Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12.04. 2002r w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz. U. z 2022r. poz.1225 ze zm),
    - b) ustala się warunki realizacji prac budowlano-konserwatorskich w zakresie zabezpieczenie ruin zamku w Rytwianach poprzez wykonanie robót zabezpieczających i utrwalających m.in.:
      - ❖ wszelkie prace zabezpieczające (prace ziemne-wykopy) muszą być poprzedzone badaniami archeologicznymi oraz powinny być wykonywane metodami konserwatorskimi, po opracowaniu ekspertyzy konstrukcyjnej i obejmujące m.in. oczyszczenie terenu z nawianej ziemi i zanieczyszczeń oraz wzmocnienie i zespojenie luźnych, odspojonych elementów muru,
      - ❖ nie dopuszcza się przemurowania kamiennej podstawy oszkarpowania, – można wzmocnić i zabezpieczyć kamienny watek metodami konserwatorskimi.
      - ❖ korony muru można zabezpieczać różnymi metodami, np. blachą ołowianą,
      - ❖ przy pracach zabezpieczających stosować historyczne materiały i techniki budowlane.
      - ❖ otwory konstrukcyjne w przelomie muru (zapewne kanały grzewcze lub pozostałości belek stęających konstrukcję) w miarę potrzeby zabezpieczyć, zamurując otwór w głębi, w taki sposób, aby zamurowanie nie było widoczne na zewnątrz,
      - ❖ z konserwatorskiego punktu widzenia wyklucza się możliwość budowy ogrodzenia zabezpieczającego wokół ruin zamku
  - 2) warunki ochrony środowiska i zdrowia ludzi;
    - a) dopuszcza się realizację przedsięwzięcia, nie wymienionego w Rozporządzeniu Rady Ministrów z 10.09. 2019r w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. z 2019r. poz.1839 ze zm) a ponadto działalność nie wywołującą zjawisk lub stanów utrudniających życie ludzi mieszkających lub przebywających w sąsiedztwie,
    - b) gromadzenie odpadów na własnej działce i usuwanie na zasadach obowiązujących w gminie;
    - c) odprowadzenie ścieków bytowych – nie dotyczy
    - d) wskaźnik intensywności zabudowy – pozostaje bez zmian,
    - e) według pisma PGW Wody Polskie Zarząd Zlewni w Sandomierzu z 12.12.2023r. znak.KR.ZZI.4.0147. 2106.2023.PJ, w prowadzonej ewidencji melioracji wodnych, o której mowa w art. 196 ust. 1 ustawy z dnia 20.07.2017r. Prawo wodne, w liniach rozgraniczających teren planowanej inwestycji nie widnieje informacja o występowaniu urządzeń melioracji wodnych.
Od strony zachodniej planowana inwestycja graniczy z ciekim Moczydlanka. Zgodnie z art. 230 i 232 ustawy z 20.07.2017r. Prawo Wodne, zakazuje się niszczenia lub uszkadzania brzegów śródlądowych wód powierzchniowych a także gruntów pokrytych śródlądowymi wodami powierzchniowymi oraz zakazuje się

grodzenia nieruchomości przyległych do publicznych śródlądowych wód powierzchniowych w odległości mniejszej niż 1.5m od linii brzegu, a także zakazywania lub uniemożliwiania przechodzenia przez ten teren. Ponadto planowana inwestycja znajduje się częściowo na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią Q1%, o którym mowa w art. 169 ust. 2 pkt 2 ustawy Prawo wodne, dlatego wymagane jest uzgodnienie z Dyrektorem RZGW w Krakowie. Przed uzyskaniem pozwolenia na budowę wymagane jest uzyskanie pozwolenia wodno-prawnego.

- f) przy realizacji przedsięwzięcia uwzględnić wymagania ochrony środowiska na obszarze prowadzenia prac, a w szczególności ochrony gleby, zieleni, naturalnego ukształtowania terenu i stosunków wodnych.

3) warunki ochrony dziedzictwa kulturowego i dóbr kultury

- a) teren opracowania jest objęty ochroną dziedzictwa kulturowego i występują na nim obiekty wymagające takiej ochrony w rozumieniu ustawy z dnia 23.07.2003r o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U z 2022r poz. 840 ze zm).
- b) w wykazie obiektów wpisanych do rejestru zabytków figuruje zabezpieczenie ruin zamku w Rytwianach na działce nr ew. 1126/15
- c) wszelkie prace budowlane i zabezpieczające wymienione w pkt 2 ppkt 1 lit. „b” winny być prowadzone pod nadzorem i w porozumieniu ze służbami konserwatorskimi, z uwzględnieniem zaleceń wskazanych w pismach Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Kielcach Delegatura w Sandomierzu nr DS.AiB.5183.4.2023 z dnia 09.11.2023 i nr DS.AiB.5183.4.2023 z dnia 19.12.2023 skierowanych do Pełnomocnika Urzędu Gminy Rytwiany,

4) warunki obsługi w zakresie infrastruktury technicznej i komunikacji:

- a) dostępność komunikacyjna do działki z drogi kat. gminnej nr ew. 1583 istniejącym jazdem, zgodnie z § 54 Rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 24.06.2022r. w sprawie przepisów techniczno-budowlanych dotyczących dróg publicznych (Dz. U. z 2022r poz. 1518) w związku z art. 29 ustawy o drogach publicznych (Dz. U. z 2024r poz. 320),
- b) zaopatrzenie w media – nie wymaga.

5) warunki dotyczące ochrony interesów osób trzecich:

- a) projektowana inwestycja nie może powodować ograniczeń praw osób trzecich, możliwości zagospodarowania i użytkowania terenów sąsiednich zgodnie z przepisami odrębnymi. Zakres budowy winien być prowadzony w taki sposób aby nie spowodowało to ograniczeń dotychczasowego użytkowania i ewentualnej zabudowy na działkach sąsiednich, zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 12.04.2002r w sprawie warunków technicznych jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie.

6) ochrony obiektów budowlanych na terenach górniczych:

- a) teren przeznaczony pod inwestycje nie znajduje się w zasięgu terenu górniczego, zatem przedsięwzięcie nie podlega wymogom sprecyzowanym w ustawie z dnia 09.06.2011r – Prawo Geologiczne i Górnicze (Dz. U. z 2023 poz. 633 ze zm),

3. Linie rozgraniczające teren zamierzonej inwestycji wyznaczono konturem i literami ABCD-A na mapie sytuwys. w skali 1:1000 stanowiącej załącznik graficzny nr 1 do niniejszej decyzji .

UZASADNIENIE

Wnioskodawca: Gmina Rytwiany 28-236 Rytwiany ul. Staszowska 15 wystąpiła z wnioskiem o ustalenie lokalizacji inwestycji celu publicznego pn: zabezpieczenie ruin zamku w Rytwianach na działce nr ew. 1126/15 gm. Rytwiany.

Wnioskodawca przedłożył wymagane dokumenty, wyszczególnione w art. 52 ust. 2 u.p.z.p.

Strony postępowania pismem oraz obwieszczeniem z dnia 23.11.2023r., zostały zawiadomione o wszczęciu postępowania administracyjnego w przedmiotowej sprawie, możliwości zapoznania się ze złożonym wnioskiem, składania wypowiedzi i zastrzeżeń. Strony nie składały wypowiedzi i nie wniosły zastrzeżeń.

Zgodnie z ustaleniami studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, teren projektowanej inwestycji położony jest na obszarze, dla którego nie ustalono obowiązku sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego a zamierzenie inwestycyjne jest zgodne z ustaleniami studium.

Na terenie objętym decyzją nie obowiązuje miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego w związku z czym, stosownie do przepisów art. 59 ust. 1 u.p.z.p, inwestycja wymaga ustalenia lokalizacji w drodze decyzji.

Projektowana inwestycja nie jest przedsięwzięciem wymienionym w Rozporządzeniu Rady Ministrów z 10.09.2019r w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz.U. z 2019r poz.1839 ze zm).

Realizacja przedsięwzięcia nie wymaga przeprowadzenia postępowania, o którym mowa w ustawie z dnia 3.10.2008r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. z 2023r.poz. 1094 ze zm),

Teren inwestycji znajduje się częściowo na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią Q1% i wymaga uzgodnienia z Dyrektorem RZGW w Krakowie PGW WP.

Teren jest położony poza obszarem objętym ochroną prawną zgodnie z ustawą z 16.04.2004r o ochronie przyrody (Dz.U z 2023r poz.1336 ze zm), w tym poza granicami obszarów Natura 2000.

Dla przedmiotowego terenu nie jest wymagana zgoda na zmianę przeznaczenia gruntów rolnych na cele nierolnicze zgodnie z art.7 ust.2 ustawy z 03.02.1995r o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz.U. z 2024r poz. 82). Zamierzenie inwestycyjne realizowane będzie na działce zabudowanej, oznaczonej bonitacyjnie LzrV, PsV. Stosownie do przepisów art. 53 ust. 3 u.p.z.p, została dokonana analiza warunków i zasad zagospodarowania terenu oraz jego zabudowy, wynikających z przepisów odrębnych oraz stanu faktycznego i prawnego terenu, na którym przewiduje się realizację zamierzenia inwestycyjnego.

Analiza i projekt decyzji zostały sporządzone przez osobę uprawnioną zgodnie z art. 5 pkt 5 u.p.z.p. – mgr Władysława Gurdaka KT-094.

Uzgodnienia:

Na podstawie u.p.z.p, dla projektowanej inwestycji uzyskano uzgodnienie w trybie art. 53 ust. 4 pkt 2, 6 i 11 z:

1. PGW Wody Polskie Zarząd Zlewni w Sandomierzu w zakresie melioracji wodnych nie ma potrzeby uzgadniania na podstawie pisma z dnia 12.12.2023r., znak: KR.ZZI.4.0147.2106.2023.PJ.
2. Starostwo Powiatowe w Staszowie nie zajęło stanowiska w zakresie ochrony gruntów rolnych i leśnych w terminie 2 tygodni od dnia dostarczenia wystąpienia o uzgodnienie tj. od dnia 26.01.2024r. W świetle art. 53 ust. 5 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym uzgodnienie uważa się za dokonane.
3. Świętokrzyski Wojewódzki Konserwator Zabytków w Kielcach, Delegatura w Sandomierzu postanowieniem z dnia 16.02.2024r znak: DS.N.AiB.5151.3.2024 uzgodnił projekt decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego w odniesieniu do terenów objętych ochroną konserwatorską.
4. Dyrektor Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Krakowie PGW Wody Polskie decyzją z dnia 14.02.2024r znak: KR.RPP.611.45.2024.NS uzgodnił projekt decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego w zakresie art. 53 ust. 4 pkt 11 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2023r., poz. 977 ze zm.) bez określania szczegółowych warunków i wymagań dla planowanej zabudowy i zagospodarowania.

O uzyskanych uzgodnieniach, możliwości zapoznania się z aktami sprawy, składania wypowiedzi i zastrzeżeń strony postępowania zostały zawiadomione pismem oraz obwieszczeniem z dnia 08.03.2024r. W toku prowadzonego postępowania strony postępowania nie składały wypowiedzi i nie wniosły zastrzeżeń.

Uwzględniając postanowienia art. 56 u.p.z.p, że nie można odmówić ustalenia lokalizacji inwestycji, jeżeli zamierzenie inwestycyjne jest zgodne z przepisami odrębnymi, orzekłem jak w sentencji decyzji.

POUCZENIE

Niniejsza decyzja nie rodzi praw do terenu oraz nie narusza prawa własności i uprawnień osób trzecich (art. 63 ust. 2 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym).

Wnioskodawcy, który nie uzyskał prawa do terenu, nie przysługuje roszczenie o zwrot nakładów poniesionych w związku z otrzymaną decyzją o warunkach zabudowy (art. 63 ust. 4 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym).

Od powyższej decyzji przysługuje stronom prawo wniesienia odwołania do Samorządowego Kolegium Odwoławczego w Kielcach. Odwołanie wnosi się za pośrednictwem organu, który wydał decyzję, w terminie 14 dni od dnia jej doręczenia.

W trakcie biegu terminu do wniesienia odwołania strona może zrzec się prawa do wniesienia odwołania wobec organu administracji publicznej, który wydał decyzję. Z dniem doręczenia organowi administracji publicznej oświadczenia o zrzeczeniu się prawa do wniesienia odwołania przez ostatnią ze stron postępowania, decyzja staje się ostateczna i prawomocna. Oznacza to, że decyzja podlega wykonaniu przed upływem terminu do wniesienia odwołania i nie można zaskarżyć jej do wojewódzkiego sądu administracyjnego. Nie jest możliwe cofnięcie oświadczenia o zrzeczeniu się prawa do wniesienia odwołania.

Jeżeli decyzja została wydana z naruszeniem przepisów postępowania, a konieczny do wyjaśnienia zakres sprawy ma istotny wpływ na jej rozstrzygnięcie, na zgodny wniosek wszystkich stron zawarty w odwołaniu, organ odwoławczy przeprowadza postępowanie wyjaśniające w zakresie niezbędnym do rozstrzygnięcia sprawy. Organ odwoławczy przeprowadza postępowanie wyjaśniające także wówczas, gdy jedna ze stron zawarła w odwołaniu wniosek o przeprowadzenie przez organ odwoławczy postępowania wyjaśniającego w zakresie niezbędnym do rozstrzygnięcia sprawy, a pozostałe strony wyraziły na to zgodę w terminie czternastu dni od dnia doręczenia im zawiadomienia o wniesieniu odwołania, zawierającego wniosek o przeprowadzenie przez organ odwoławczy postępowania wyjaśniającego w zakresie niezbędnym do rozstrzygnięcia sprawy.

ZAŁĄCZNIKI DO DECYZJI:

- Nr 1 - rysunek przedstawiający wyznaczenie linii rozgraniczających teren inwestycji w konturze ABCD-A na mapie syt-wys. w skali 1:1000 stanowiącym załącznik graficzny nr 1 do niniejszej decyzji
Nr 2 - wyniki analizy związanej z postępowaniem o ustalenie lokalizacji inwestycji celu publicznego.

Otrzymują:

1. Strony wg załączonego rozdzielnika

Opracował:
Władysław Gurdak
uprawnienia urbanistyczne nr 1094/90

Decyzja niniejsza stała się ostateczna
w dniu 01.05.2024 r.
i podlega wykonaniu
Rytwiany, dnia 08.06.2024 r.

Z up. Wójta

mgr inż. Dariusz Ciepiela
KIEROWNIK REFERATU
Inwestycji, Infrastruktury i Środowiska

Z up. Wójta

mgr inż. Dariusz Ciepiela
KIEROWNIK REFERATU
Inwestycji, Infrastruktury i Środowiska

ANALIZA
FUNKCJI ORAZ CECH ZABUDOWY I ZAGOSPODAROWANIA TERENU
Wyniki analizy – część tekstowa

PODSTAWA OPRACOWANIA:

- art.53 ust.3, art. 59 i art. 61 ustawy z dnia 07.07.2023r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym - zwaną dalej u.p.z.p (Dz. U. z 2023r poz. 1688),
- rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 26 sierpnia 2003r w sprawie sposobu ustalenia wymagań dotyczących nowej zabudowy i zagospodarowania terenu w przypadku braku miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego (Dz. U. Nr 164 poz. 1588),
- rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 26 sierpnia 2003r. w sprawie oznaczeń i nazewnictwa stosowanych w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego oraz w decyzji warunkach zabudowy (Dz. U. Nr 164 poz. 1589)

Wnioskodawca:	Gmina Rytwiany 28-236 Rytwiany ul. Staszowska 15
Nazwa inwestycji:	zabezpieczenie ruin zamku w Rytwianach na działce nr ew. 1126/15 gm. Rytwiany
Teren objęty wnioskiem:	działka nr ew. 1126/15 w miejscowości Rytwiany
Rodzaj zabudowy:	zabudowa usługowa - zabezpieczenie ruin zamku w Rytwianach

Analizy:

1. Warunki i zasady zagospodarowania terenu oraz jego zabudowy wynikające z przepisów odrębnych:

- 1) zachowanie warunków technicznych zabudowy określonych przepisami ustawy Prawo Budowlane (Dz. U. z 2023r poz 682 ze zm) i przepisami wykonawczymi do ustawy tj. Rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z 12.04.2004r w sprawie warunków technicznych jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz. U. z 2022r poz. 1225 ze zm), oraz zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Gospodarki z 26.04.2013r w sprawie: warunków technicznych jakim powinny odpowiadać sieci gazowe,
  - 2) teren nie jest położony poza obszarem objętym ochroną prawną zgodnie z ustawą z 16.04.2004r o ochronie przyrody (Dz.U z 2023r poz.1336 ze zm.) w tym poza granicami obszarów Natura 2000,
  - 3) teren nie jest objęty obowiązkiem sporządzenia planu miejscowego na podstawie art. 53 ust.1 ustawy z 09.06.2011r – Prawo Geologiczne i Górnicze (Dz. U. z 2023 poz.633 ze zm),
  - 4) zgodnie z ustaleniami Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Rytwiany uchwalonym uchwałą nr XLI/215/13 Rady Gminy Rytwiany z dnia 6 września 2013r na przedmiotowym obszarze nie jest przewidziana realizacja ponadlokalnych zadań publicznych, na podstawie u.p.z.p.
  - 5) teren nie jest zagrożony osuwaniem się mas ziemnych,
  - 6) zgodnie z obowiązującym Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Rytwiany, teren inwestycji nie znajduje się na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią, natomiast na MZP i MRP sporządzonych przez Wody Polskie, teren objęty decyzją znajduje się częściowo na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią Q1% i wymaga uzgodnienia z PGW Wody Polskie RZGW w Krakowie,
  - 7) teren nie był przeznaczony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego gminy, który utracił moc na podstawie art. 67 ustawy z 7 lipca 1994r o zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U z 1999r poz. 139 ze zm) na realizację celu publicznego, o którym mowa w art. 39 ust 3 pkt. 3 i art. 48 cyt. ustawy
  - 8) inwestycja nie jest zaliczana do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, które określa Rozporządzenie Rady Ministrów z 10.09.2019r w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. z 2019r poz. 1839 ze zm.),
  - 9) realizacja inwestycji nie wymaga postępowania, o którym mowa w ustawie z 03.10.2008r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. z 2023r.poz. 1094 ze zm).
  - 10) teren opracowania jest objęty ochroną dziedzictwa kulturowego i występują na nim obiekty wymagające takiej ochrony w rozumieniu ustawy z dnia 23.07.2003r o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U z 2022r poz. 840 ze zm).
    - a) w wykazie obiektów wpisanych do rejestru zabytków figuruje -zabezpieczenie ruin zamku w Rytwianach na działce nr ew. 1126/15
    - b) wszelkie prace budowlane i zabezpieczające winny być prowadzone pod nadzorem i w porozumieniu ze służbami konserwatorskimi
- 2. Analiza stanu faktycznego i prawnego terenu, na którym przewiduje się realizację inwestycji:**
- 1) analiza zabudowy, użytkowania i zagospodarowania terenu inwestycji i jego otoczenia:
    - a) teren objęty wnioskiem obejmuje działki zabudowane i niezabudowane, w obrębie zabudowy mieszkaniowej i usługowej
    - b) wskaźnik powierzchni zabudowy – nie określa się
  - 2) analiza uzbrojenia terenu oraz możliwości dostępu do sieci uzbrojenia oraz dróg publicznych:
    - a) teren ma dostęp do drogi publicznej kat. gminnej

- b) analizowany teren nie wymaga uzbrojenia technicznego,
- 3) **określenie potrzeby uzyskania zgody na zmianę przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne:**
- a) dla przedmiotowego terenu nie jest wymagana zgoda na zmianę przeznaczenia gruntów rolnych na cele nierolnicze zgodnie z art. 7 ust. 1 i 2 ustawy z 3 lutego 1995r o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz.U. z 2024r poz.82). Zamierzenie inwestycyjne może być realizowane na działce zabudowanej oznaczonej- LzrV, PsV.
- 4) **analiza stosunków własnościowych,**
- a) działka nr ew. 1126/15 w Rytwianach, w obrębie której ma być realizowana inwestycja jest własnością Inwestora - według wykazu właścicieli
- 5) **ustalenie zakresu uzgodnień** zgodnie z art. 53 ust. 4 pkt 2, 6 i 11 u.p.z.p
- Świętokrzyskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków Delegatura w Sandomierzu w odniesieniu do terenów objętych ochroną konserwatorską
  - PGW Wody Polskie w Sandomierzu w związku z pismem z 12.12.2023r znak.KR.ZZI.4.0147.2106.2023.PJ w zakresie melioracji wodnych w odniesieniu do ustawy Prawo wodne,
  - Starostwem Powiatowym w Staszowie w zakresie ochrony gruntów rolnych
3. **Wnioski - analiza funkcji zabudowy i zagospodarowania terenu:**
- Sporządzone zgodnie z wymaganiami przepisów art. 53 ust. 3 pkt 1 i 2 u.p.z.p:
- 1) analiza warunków i zasad zagospodarowania terenu oraz jego zabudowy, wynikających z przepisów odrębnych;
- 2) analiza stanu faktycznego i prawnego terenu, na którym przewiduje się realizację inwestycji w zakresie warunków, o których mowa w art. 61 ust. 1 w odniesieniu do art. 61 ust. 3 w/w ustawy;
- wykazały, że planowana inwestycja spełnia wymagania określone w art. 61 ust. 1 u.p.z.p, umożliwiające wydanie decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego

Wykorzystane materiały:

- 1) informacje zawarte we wniosku inwestora,
- 2) mapy: zasadnicza i ewidencyjna,
- 3) wypis z rejestru gruntów,
- 4) studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy,

Opracował:
Władysław Gurdak
uprawnienia urbanistyczne nr 1094/90

Z up. Wójta
mgr inż. Mariusz Ciepela
KIEROWNIK REFERATU
Inwestycji, Infrastruktury i Środowiska

4. Decyzja Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków

**ŚWIĘTOKRZYSKI WOJEWÓDZKI
KONSERWATOR ZABYTKÓW
W KIELCACH
DELEGATURA W SANDOMIERZU**

Sandomierz, dnia 28-02-2024

Znak: DS.N.AiB.5142.11.2024

DECYZJA Nr 39 / A / 24

Na podstawie art. 36 ust. 1 pkt 1 Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t. j. Dz. U. 2022 poz. 840 z późn. zm.), art. 104 kpa (t. j. Dz. U. 2023 poz. 775 z późn. zm.), oraz § 7 rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 2 sierpnia 2018 r. w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich i badań konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków albo na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz robót budowlanych, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, a także badań archeologicznych i poszukiwań zabytków (t. j. Dz. U. z 2021 r. poz. 81),

na wniosek Pana Krzysztofa Komisarczyka działającego na podstawie pełnomocnictwa udzielonego 03.11.2023 r. przez Gminę Rytwiany, ul. Staszowska 15, 28-236 Rytwiany (w aktach sprawy),

w sprawie wydania pozwolenia na prowadzenie robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków – ruiny zamku na działce nr ewid. 1125/15 w Rytwianach (wpłynął 09.02.2024 r.)

**Kierownik Delegatury w Sandomierzu
z upoważnienia**

Świętokrzyskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Kielcach

P O Z W A L A

Gminie Rytwiany, ul. Staszowska 15, 28-236 Rytwiany

na prowadzenie robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków – ruiny zamku na działce nr ewid. 1125/15 w Rytwianach, zgodnie z załączonym do wniosku programem prac konserwatorskich oprac. przez konserwatora dzieł sztuki Michała Pytkę, nr uprawnień 2557.

P O N A D T O:

Pozwolenie może być cofnięte lub zmienione (na podstawie art. 47 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami) w razie ujawnienia, po jego wydaniu, nowych okoliczności, które mogą mieć wpływ na zakres prowadzenia wskazanych w pozwoleniu prac.

Warunki konserwatorskie dot. prac budowlanych:

- Kierownik budowy albo inspektor nadzoru inwestorskiego musi spełniać wymagania, o których mowa w art. 37c ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.
- Wnioskodawca zobowiązany jest do przekazania wojewódzkiemu konserwatorowi zabytków nie później niż w terminie 14 dni przed dniem rozpoczęcia robót budowlanych, a w toku robót budowlanych na 14 dni przed dokonaniem zmiany tych osób:
  - imienia, nazwiska i adresu osoby kierującej robotami budowlanymi albo sprawującej nadzór inwestorski

**KRZYSZTOF KOMISARCZUK
ZA ZGODNOŚĆ Z ORYGINAŁEM**

- dokumentów potwierdzających spełnienie przez te osoby wymagań, o których mowa w art. 37c ustawy
- oświadczenia o przejęciu przez te osoby obowiązku kierowania robotami budowlanymi albo wykonywania nadzoru inwestorskiego

Warunki konserwatorskie dot. prac konserwatorskich

- Kierować pracami konserwatorskimi albo samodzielnie je wykonywać może osoba spełniająca wymagania, o których mowa w art. 37a ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami;
- Należy przekazać wojewódzkiemu konserwatorowi zabytków nie później niż w terminie 14 dni przed dniem rozpoczęcia prac, a w toku prac na 14 dni przed dokonaniem zmiany osoby, o której mowa w pkt 1:
  - a) imienia, nazwiska i adresu osoby, o której mowa w pkt 1,
  - b) dokumentów potwierdzających spełnianie przez tę osobę wymagań, o których mowa w art. 37a ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami,
  - c) oświadczenia osoby, o której mowa w pkt 1, o przyjęciu przez tę osobę obowiązku kierowania tymi pracami albo badaniami albo samodzielnego ich wykonywania.
- **Bezwzględnie należy unikać uszkodzenia ceglanego lica ścian z geometryczną dekoracją wykonaną za pomocą cegły zendrówki – w związku z tym zaleca się czyszczenia lica ceglanego metodą laserową, uważaną za najmniej inwazyjną**
- Prace należy na każdym etapie prowadzić pod ścisłym nadzorem konserwatorskim Delegatury WUOZ w Sandomierzu i na bieżąco dokumentować (dokumentacja opisowo-fotograficzna)
- Prace ziemne muszą być prowadzone pod nadzorem archeologicznym

Termin ważności pozwolenia: do 31. 09. 2024 r.

U Z A S A D N I E N I E

Prace będą prowadzone na terenie i w otoczeniu ruin gotyckiego zamku w Rytwianach, wpisanego do rejestru zabytków województwa świętokrzyskiego pod nr **A. 869**. Ruiny zamku mają bardzo duże wartości zabytkowe: historyczne, artystyczne, archeologiczne i krajobrazowe. W związku z tym wszelkie prace budowlane i konserwatorskie przy zabytku lub w jego otoczeniu muszą być prowadzone w sposób zapewniający zachowanie tych wartości, po uzyskaniu pozwolenia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Realizacja inwestycji z uwzględnieniem warunków konserwatorskich nie spowoduje uszczuplenia wartości zabytkowych ruin zamku w Rytwianach.

Nadzór konserwatorski i archeologiczny nad pracami jest konieczny ze względu na bardzo duże wartości zabytkowe ruin i wartości badawcze stanowiska archeologicznego w tym miejscu.

Biorąc powyższe pod uwagę zdecydowano jak w sentencji decyzji.

Otrzymują:

- Gmina Rytwiany, ul. Staszowska 15, 28-236 Rytwiany – e-PUAP
- Pan Krzysztof Komisarczyk, ul. Kameliowa 24/10, 28-821 Lublin - pełnomocnik inwestora
- A/a

KRZYSZTOF KOMISARCZUK
ZA ZGODNOŚĆ Z ORYGINAŁEM

POUCZENIE:

Od niniejszej decyzji służy stronom prawo odwołania do Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w Warszawie za pośrednictwem Świętokrzyskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Kielcach, w imieniu którego działa Kierownik Delegatury w Sandomierzu, ul. Słowackiego 17, 27-600 Sandomierz, w terminie 14 dni od daty jej otrzymania.

W trakcie biegu terminu do wniesienia odwołania strona może zrzec się prawa do wniesienia odwołania wobec Kierownika Delegatury w Sandomierzu Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Kielcach. Z dniem doręczenia organowi oświadczenia o zrzeczeniu się prawa do wniesienia odwołania przez ostatnią ze stron postępowania, decyzja staje się ostateczna i prawomocna.

Niniejsza decyzja nie zwalnia od obowiązku uzyskania pozwolenia wymaganego przez przepisy Prawa budowlanego oraz inne przepisy szczególne.

Podpis
Leszek Polanowski
Kierownik Delegatury
Delegatura WUOZ w Sandomierzu

KRZYSZTOF KOMISARCZUK
ZA ZGODNOŚĆ Z ORYGINAŁEM

**ŚWIĘTOKRZYSKI WOJEWÓDZKI
KONSERWATOR ZABYTKÓW
W KIELCACH
DELEGATURA W SANDOMIERZU**

Sandomierz, dnia 11-03-2024

Znak: DS.N.AiB.5142.11.2024

DECYZJA Nr 65 / A / 24

Na podstawie art. 104 i 155 kpa (t. j. Dz. U. 2023 poz. 775),
na wniosek Pana Krzysztofa Komisarczuka działającego na podstawie pełnomocnictwa
udzielonego 03.11.2023 r. przez Gminę Rytwiany, ul. Staszowska 15, 28-236 Rytwiany (wpłynął:
08.03.2024)

**Kierownik Delegatury w Sandomierzu
z upoważnienia**

Świętokrzyskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Kielcach

Zmienia treść decyzji nr 39/A/24 z 28.02.2024 r., L. Dz. DS.N.AiB.5142.11.2024 w następujący
sposób:

Akapić:

„na wniosek Pana Krzysztofa Komisarczuka działającego na podstawie pełnomocnictwa
udzielonego 03.11.2023 r. przez Gminę Rytwiany, ul. Staszowska 15, 28-236 Rytwiany (w aktach
sprawy), w sprawie wydania pozwolenia na prowadzenie robót budowlanych przy zabytku
wpisanym do rejestru zabytków – ruiny zamku na działce nr ewid.1125/15 w Rytwianach (wpłynął
09.02.2024 r.) **Kierownik Delegatury w Sandomierzu z upoważnienia Świętokrzyskiego
Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Kielcach P O Z W A L A Gminie Rytwiany**, ul.
Staszowska 15, 28-236 Rytwiany na prowadzenie robót budowlanych przy zabytku wpisanym do
rejestru zabytków – ruiny zamku na działce nr ewid.1125/15 w Rytwianach, zgodnie z załączonym
do wniosku programem prac konserwatorskich oprac. przez konserwatora dzieł sztuki Michała
Pytkę, nr uprawnień 2557.”

Zastępuje akapitem:

„na wniosek Pana Krzysztofa Komisarczuka działającego na podstawie pełnomocnictwa
udzielonego 03.11.2023 r. przez Gminę Rytwiany, ul. Staszowska 15, 28-236 Rytwiany (w aktach
sprawy), w sprawie wydania pozwolenia na prowadzenie robót budowlanych przy zabytku
wpisanym do rejestru zabytków – ruiny zamku na działce nr ewid.1126/15 w Rytwianach (wpłynął
09.02.2024 r.) **Kierownik Delegatury w Sandomierzu z upoważnienia Świętokrzyskiego
Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Kielcach P O Z W A L A Gminie Rytwiany**, ul.
Staszowska 15, 28-236 Rytwiany na prowadzenie robót budowlanych przy zabytku wpisanym do
rejestru zabytków – ruiny zamku na działce nr ewid.1126/15 w Rytwianach, zgodnie z załączonym
do wniosku programem prac konserwatorskich oprac. przez konserwatora dzieł sztuki Michała
Pytkę, nr uprawnień 2557.”

POZOSTAŁE ZAPISY DECYZJI NR 39/A/2024 POZOSTAJĄ OBOWIĄZUJĄCE.

**KRZYSZTOF KOMISARCZUK
ZA ZGODNOŚĆ Z ORYGINAŁEM**

Od niniejszej decyzji służy stronom prawo odwołania do Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w Warszawie za pośrednictwem Kierownika Delegatury w Sandomierzu Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Kielcach w terminie 14 dni od daty jej otrzymania.

W trakcie biegu terminu do wniesienia odwołania strona może zrzec się prawa do wniesienia odwołania wobec Kierownika Delegatury w Sandomierzu Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Kielcach. Z dniem doręczenia organowi oświadczenia o zrzeczeniu się prawa do wniesienia odwołania przez ostatnią ze stron postępowania, decyzja staje się ostateczna i prawomocna.

Otrzymują:

- Gmina Rytwiany, ul. Staszowska 15, 28-236 Rytwiany – e-PUAP
- Pan Krzysztof Komisarczuk, ul. Kasztelańska 62/47, 20-810 Lublin - pełnomocnik inwestora
- A/a

Podpis
Leszek Polanowski
Kierownik Delegatury
Delegatura WUOZ w Sandomierzu

KRZYSZTOF KOMISARCZUK
ZA ZGODNOŚĆ Z ORYGINAŁEM

**ŚWIĘTOKRZYSKI WOJEWÓDZKI
KONSERWATOR ZABYTEKÓW
DELEGATURA W SANDOMIERZU**
DS.N.AiB.5142.11.2024

Sandomierz, 11. 03. 2024 r.

Z A Ś W I A D C Z E N I E

Kierownik Delegatury w Sandomierzu Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Kielcach zaświadcza, że:

1. Decyzja nr 39/A/24 z 28.02.2024 roku stała się ostateczna w dniu 13.03.2024 roku.
2. Decyzja nr 65/A/24 z 11.03.2024 roku stała się ostateczna w dniu 29.03.2024 roku.

Otrzymują:

- Gmina Rytwiany, ul. Staszowska 15, 28-236 Rytwiany – e-PUAP
- Pan Krzysztof Komisarczuk, ul. Kasztelańska 62/47, 20-810 Lublin - pełnomocnik inwestora
- A/a

Zup. Świętokrzyski Wojewódzki
Konservator Zabytków w Kielcach
mgr Krzysztof Komisarczuk
Kierownik Delegatury w Sandomierzu

KRZYSZTOF KOMISARCZUK
ZA ZGODNOŚĆ Z ORYGINAŁEM

5. Odpowiedź RZGW w Krakowie

Kraków, 21.05.2024r.

K.RPP.603.121.2024.N5

Pan Krzysztof Komisarczuk
ul. Kameliowa 24/1
20-821 Lublin

W odpowiedzi na wniosek z dnia 14.05.2024r. dotyczący uzgodnienia projektu budowlanego „Zabezpieczenie ruin zamku w Rytwianach”, Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Krakowie informuje, że Dyrektor Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Krakowie decyzją znak: K.RPP.611.45.2024.N5 z dnia 14.02.2024r. uzgodnił projekt decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego dla inwestycji polegającej na zabezpieczeniu ruin zamku w Rytwianach położonych na działce nr ew. 1126/15 w miejscowości Rytwiany, gmina Rytwiany, w zakresie dotyczącym zabudowy i zagospodarowania terenu położonego na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią, bez określania szczegółowych warunków i wymagań dla planowanej zabudowy i zagospodarowania. Niezależnie od powyższego informujemy, iż Dyrektor Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Krakowie nie posiada kompetencji do uzgadniania projektów budowlanych.

Z-ca DYREKTORA
Radosław Redoń

Otrzymują:

1. Adresat + RODO
2. RPP a/a.

Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie
Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Krakowie
ul. Marszałka J. Piłsudskiego 22, 31-109 Kraków
tel.: +48 (12) 62 84 130 | faks: +48 (12) 42 32 153 | e-mail: krakow@wody.gov.pl

gov.pl/wody-polskie-krakow

KRZYSZTOF KOMISARCZUK
ZA ZGODNOŚĆ Z ORYGINAŁEM

6. Odpowiedź ZZ w Sandomierzu

Sandomierz, 22.05.2024 r.

KS.ZUZ.4218.21.2024.KJ

dotyczy: informacji w kwestii wymogu uzyskania pozwolenia wodnoprawnego na roboty polegające na „Zabezpieczeniu ruin zamku w Rytwianach”.

W odpowiedzi na wniosek z dnia 14.05.2024 r. (data wpływu do Zarządu Zlewni 16.05.2024 r.) w sprawie przekazania przez tut. Organ informacji w przedmiocie wymogu uzyskania pozwolenia wodnoprawnego na roboty polegające na „Zabezpieczeniu ruin zamku w Rytwianach”, wyjaśnia się co następuje:

Jak wynika z treści przedmiotowego pisma oraz załączonej decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, znak: IS.6733.9.2023.DK z dnia 04.04.2024 r. wydanej przez Wójta Gminy Rytwiany zamierzenie inwestycyjne będzie obejmowało swoim zakresem wykonanie prac konserwatorskich dla ruin zamku w Rytwianach. Celem planowanych do wykonania robót jest zabezpieczenie oraz powstrzymanie dezintegracji ruiny zamkowej. Rodzaj planowanych do wykonania robót obejmuje, m.in.: dezynfekcję, usunięcie przerostów roślinności, zabezpieczenie wstępne, oczyszczenie, odsolenie, szycie muru, scalenie korony murów, spoinowanie i uzupełnienie, zabezpieczenie drewna. W związku z powyższym Inwestor zwrócił się z zapytaniem czy na taki rodzaj prac wymagane jest uzyskanie pozwolenia wodnoprawnego.

Wyjaśnia się, że uzyskanie pozwolenia wodnoprawnego wymaga lokalizowanie na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią nowego obiektu budowlanego na podstawie art. 390 ust. 1 pkt 1) lit. b) ustawy Prawo wodne. Przez definicję obiektu budowlanego zgodnie z art. 3 pkt 1 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (Dz.U. z 2023 r., poz. 682 z późn.zm.) rozumie się budynek, budowlę bądź obiekt małej architektury, wraz z instalacjami zapewniającymi możliwość użytkowania obiektu zgodnie z jego przeznaczeniem, wzniesiony z użyciem wyrobów budowlanych. Powstanie nowego obiektu budowlanego jest natomiast efektem budowy. Stosownie do art. 3 pkt 6 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane przez budowę należy rozumieć wykonywanie obiektu budowlanego w określonym miejscu, a także odbudowę, rozbudowę, nadbudowę obiektu budowlanego.

Należy zauważyć, że wymóg uzyskania pozwolenia wodnoprawnego zgodnie z art. 390 ust. 1 pkt 1 lit. b) ww. ustawy z 20.07.2017 r. (Dz.U. z 2023 r. poz. 1478 z późn.zm.) ma zastosowanie w przypadku lokalizowania na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią nowych obiektów budowlanych uzyskiwanych na etapie ich projektowania (budowa, rozbudowa).

W związku z powyższym na inwestycję polegającą tylko na wykonaniu robót zabezpieczających i utrwalających tj. prac konserwatorskich w zakresie zabezpieczenia ruin zamku gdzie nie nastąpi zmiana istniejącego obiektu budowlanego w zakresie parametrów takich jak: kubatura, powierzchnia zabudowy, wysokość, długość, szerokość bądź taka zmiana zostanie zakwalifikowana do prac remontowych oraz nie będzie wpływać na zmianę warunków przepływu wód powodziowych - nie jest wymagane uzyskanie pozwolenia wodnoprawnego.

Biorąc pod uwagę przepisy ustawy z 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (Dz.U. z 2023 r. poz. 1478 z późn.zm.) wyjaśniono jak powyżej.

Z up. DYREKTORA
Zastępcą Dyrektora

Dariusz Gorzkiewicz

Otrzymują:

1. Urząd Gminy Rytwiany za pośrednictwem pełnomocnika Krzysztof Komisarczuk
2. A/a - ZUZ

Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie

Zarząd Zlewni w Sandomierzu

ul. Długosza 4a; 27-600 Sandomierz

tel. +48 (12) 628 42 42 | faks: +48 (12) 628 42 41 | e-mail: zz-sandomierz@wody.gov.pl

gov.pl/wody-polskie-krakow

KRZYSZTOF KOMISARCZUK
ZA ZGODNOŚĆ Z ORYGINAŁEM

7. Program Prac Konserwatorskich

PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH DLA RUIN RYCERSKIEGO ZAMKU W RYTWIANACH

Opracował:
mgr Michał Pytka
Konservator Dziej Sztuki
Nr. up 2557

LUBLIN 2024

Spis treści

1. KARTA IDENTYFIKACJI ZABYTKU I DOKUMENTACJI	3
2. METODYKA.....	4
3. ZAGADNIENIA HISTORYCZNE	4
4. PRZEDMIOT OPRACOWANIA	6
5. STAN TECHNICZNY OBIEKTU	10
6. CEL ORAZ ZAŁOŻENIA RESTAURATORSKIE I KONSERWATORSKIE – PROJEKT KONSERWATORSKI	18

1. KARTA IDENTYFIKACJI ZABYTKU I DOKUMENTACJI

Obiekt	pd. / zach. narożnik zamku / baszty zamkowej wraz ze szkarpą.
Czas powstania	1420 - 36
Materiał	Cegła palona, wapień zbity, zaprawa wapienna
Lokalizacja	Rytwiany, Gmina Rytwiany, pow. Staszowski, Woj. Świętokrzyskie Nr. działki ewidencyjnej: 1126/15 TERYT: 261206_2.0006.1126/15
Wymiary	Ok, 13m x 6m x 2m
Nr. wpisu do rejestru	A 177
Właściciel	Urząd Gminy Rytwiany, Rytwiany 15, 28-236 Rytwiany, pow Staszowski, woj. Świętokrzyskie
Inwestor	Urząd Gminy Rytwiany, Rytwiany 15, 28-236 Rytwiany, pow Staszowski, woj. Świętokrzyskie
Opracowanie programu prac konserwatorskich	mgr Michał Pytka Konserwacja Dziej Sztuki ul. Wigilijna 14/1 20-502 Lublin
Podstawa opracowania	UMOWA nr: IS. 7011.15.2023.DC/2

2. METODYKA

Za podstawy metodyki opracowania przyjęto:

- analizę in situ

3. ZAGADNIENIA HISTORYCZNE

Najstarsze źródła historyczne wspominają o zamku w Rytwianach w 1397 r. przy okazji sporu pomiędzy kasztelanem radomskim Klemensem z Mokrska, a Małgorzatą będącą wdową po Paszku z Rytwian. W 1405 roku zamek przeszedł jako wiano w ręce rodu Tarnowskich. W

Widok na ruin zamku w Rytwianach w połowie XIX wieku z tzw. Albumów Stronczyńskiego. Fragment. (public domain)

Później warownia często zmieniała właścicieli. W 1502 roku zamek należący ówczśnie do Mikołaja z Kurozwęk, został zajęty i ograbiony przez jego syna Adama z Kurozwęk. W 1516 roku doszło na zamku do pożaru.

1414 roku wspominana jest kaplica zamkowa, której to biskup krakowski Wojciech Jastrzębiec nadał dziesięcinę. W 1420 ten ze biskup Jastrzębiec kupuje zamek, aby w 1430, przekazać go swoim bratankom, którzy od zamku przybierają nazwisko Rytwiańskich. Z końcem XIV w. łączy się budowę jednoraktowego, trzykondygnacyjnego budynku o wymiarach 13 x 39 m którego pozostałością jest ocalały do dziś narożnik ze szkarpą. Przypuszczalnie około lat 1420-1436 zamek został rozbudowany kolejny raz. Wtedy wybudowano obwodowy mur obronny na rzucie prostokąta, a przy jego północnym odcinku stanął budynek określany jako Dom Wielki. Do końca XV w. zamek był rodową rezydencją Jastrzębców-Rytwiańskich.

Na przełomie XVI i XVII wieku zamek znalazł się w rękach Tęczyńskich. Po śmierci wojewody krakowskiego Jana Magnusa

Ruiny zamku w Rytwianach. fotografia z 1872 r. (public domain)

Opalińską. W 1657 r. załoga dowodzona przez Łukasza Opalińskiego obroniła zamek przed węgierskimi wojskami Rakoczego, jednakże podczas oblężenia zamek doznał znacznych uszkodzeń. Łukasz Opaliński odbudował go ze zniszczeń. W 1700 roku zamek zostaje ostatecznie opuszczony przez

Opalińskich i popada w ruinę. Po wieloletnim sporze sądowym, w 1727 roku zamek przeszedł w ręce Sieniawskich którzy przeprowadzili jego odbudowę. W dniu 19 maja 1794 r. zamek w Rytwianach był kwaterą Tadeusza Kościuszki. Zamek był użytkowany jeszcze na 1809 na cele sadowe. Rozbiórka budynków zamkowych nastąpiła w 1859 roku, gdy Rytwiany były własnością Potockich. Pierwsze prace archeologiczne przeprowadzono dopiero w 1983 roku. W latach 2013-2014 zrewitalizowano rejon ruiny zamkowej, tworząc park historyczno-edukacyjny¹

Tęczyńskiego, poprzez jego córkę Izabelę Tęczyńską zamek stał się w 1639 roku własnością pisarza, poety i marszałka sejmu Łukasza Opalińskiego. W dniu 16 stycznia 1646 r. na zamku odbyło się wesele hetmana wielkiego koronnego Stanisława Koniecpolskiego z siostrą właściciela Zofią

Ruiny zamku w Rytwianach. Fotografia z 1872 r (public domain)

¹ <https://zamkomania.pl/rytwiany.php>

4. PRZEDMIOT OPRACOWANIA

Przedmiotem opracowania jest zachowany do dziś narożnik zamku rycerskiego w Rytwianach. Obiekt pozostaje jako ruina co najmniej od roku 1859. Z informacji historycznych wynika, że do tego roku będący w rękach Potockich zamek rycerski został

Ruina zamku w Rytwianach. Widok ściany zachodniej wraz ze szkarpą. Stan zachowania na koniec 2023 r. Fot. M. Pytka

rozrebrany. Z jakiego powodu nie dokończono rozbiórki pozostawiając znacznej wysokości narożnik pd / zach o nie jest jasne. Być może pozostawiono go jako „malowniczą ruinę w rozlewiskach rzeki”. Wysoki na ponad 13 metrów obiekt składa się z fragmentów dwóch ścian zamkowych, ustawionych do siebie prostopadle, ściany południowej i zachodniej, w układzie litery L oraz od strony zewnętrznej, szkarpy wspierającej narożnik zamku na znaczną wysokość. Od strony zewnętrznej zachowane ściany dzielą się wizualnie na trzy części: część przyziemia, część licowaną cegłą oraz ostatnią część, cofniętą względem części licowanej. Część, przyziemia, jasna, zbudowana jest w technice opus emplectum z oblicowaniem z regularnych ciosów jasnego wapienia detrytycznego, wydobywanego w okolicy Staszowa. Na niej wznoszą się ściany licowane cegłą paloną. Zarówno powierzchnie licowania obu zachowanych ścian jak i powierzchnie szkarpy dekorowane są wzorami z zendrówki. Wstępują dwa typy wzoru zendrówkowego, rozdzielone fryzem z pięciu rzędów cegieł ustawionych narożnikowo. Pierwszy typ wzoru, dekorujący powierzchnie licowania poniżej fryzu to wzór w romby. Wzór ten pokrywa większość zachowanej powierzchni licowania ścian i szkarpy. Drugi typ, powyżej fryzu to wzór w skośne pasy. Występuje on tylko na ścianie zachodniej i południowej. Główki zendrówki w obu fryzach posiadają kolor spieku od czarnego do ciemnobrązowego. Podobnie jak całość ruiny, trzecia część składająca się z reliktowo zachowanych dwóch ścian także ma kształt litery L. Wiązanie muru wykonane jest z cegły na zaprawie wapiennej. Od wiązania dalszy przebieg ściany zachodniej wykonany jest z kamienia łamanego, częściowo ciosanego z domieszką cegły, bez lica od strony zewnętrznej, z licem ceglany od strony wewnętrznej fragmentu zamku. Ściana południowa wykonana jest z cegły palonej z biegnącym po ukosie przewiązaniem kamiennym.

Od strony wewnętrznej jest ona uszkodzona zawałonym kanałem dymnym biegnącym w

Ruina zamku w Rytwianach. Widok ściany południowej wraz ze szkarpą i zachowanym na niej tynkowaniem. Stan zachowania na koniec 2023 r. Fot. M. Pytka

grubości muru. Pierwotnie była ona licowana od strony wewnętrznej obiektu. Obie ściany są perforowane głębokimi otworami (otwory moculcowe lub są to otwory na belki, być może ganku okalającego, nie jest to rozpoznane) Otwory te na ścianie zachodniej występują w dwóch rzędach: rząd górny w ilości dwóch otworów oraz rząd dolny w ilości czterech. Ściana południowa, zachowana w dużo krótszym przebiegu niż ściana zachodnia posiada także dwa poziome otwory, gdzie na poziomie górnym występuje jeden otwór, na poziomie dolnym obecne są dwa, przy czym jak jeden jest na wylot. Otwory obudowane są od góry i po bokach cegłą łączoną zaprawą wapienną lub gruzem ceglany przemieszanym z zaprawą wapienną. Powierzchnia zewnętrzna ściany zachodniej nie jest równa. Zbudowana jest głównie z kamienia łamanego o nierównych bokach. Kamień spajany jest grubą spoiną zaprawy wapiennej. Zewnętrzna powierzchnia ściany południowej, murowanej głównie z cegły jest równa.

Wyjątkiem są części w których obecny jest kamień. Użyty na tej ścianie do murowania kamień jest stosunkowo regularny obciosany do formy sześciobocznej. W

strukturze ściany zachodniej widoczny jest fragment belki drewnianej, zapewne wzmacniającej konstrukcję. Jak wspomniano, omawiana kondygnacja jest cofnięta względem zewnętrznych, licowanych powierzchni ścian ruiny. Powód cofnięcia o ok 0,5 m tej kondygnacji nie jest rozpoznany. Cofnięcie ścian względem lica zewnętrznego tworzy „półkę” o szerokości ok 0,5 m. Przy zewnętrznym narożniku ruiny znajduje się szkarpa. Szkarpa jest jednolita z murem ścian obiektu. Tak jak ściana zachodnia i ściana południowa wystawiona są na kamiennej podbudowie, oblicowana cegłą z dekoracją zendrówkową. Na licowanych ścianach zewnętrznych widoczne są pionowe rzędy otworów moculcowych. Ciekawym jest częściowe ich zaślepienie przy styku szkarpy oraz ściany zachodniej i południowej na całej wysokości tych ścian, aż do fryzu zaprawą wapienno piaskową.

Uszkodzenia naroży szkarpy w jej części powyżej strefy z kamiennej mają charakter podkuć,

Ruina zamku w Rytwianach. Widok wewnętrznej strony narożnika z widocznymi podziałami na kondygnacje. Stan zachowania na koniec 2023 r. Fot. M. Pytko

prawdopodobnie z okresu burzenia zamku. Poniżej podkuć uszkodzone jest też lico wątku ceglanego, zapewne skute. Licowanie ścian zachodniej, południowej oraz szkarpy kończy się na wysokości ok 2 metrów od poziomu gruntu, gdzie wątki ceglane przechodzą we wspomniany powyżej mur kamienny. Mur kamienny posiada częściowo zachowane, co najmniej dwie warstwy tynku. Warstwy te obecne są na powierzchni ściany zachodniej, szkarpy oraz na ścianie południowej. W najpełniejszym zakresie warstwy tynków zachowane są na powierzchni szkarpy przy jej styku ze ścianą południową, w mniejszym stopniu na ścianie zachodniej, szczątkowym na ścianie południowej. Obie zachowane ściany narożnika zamku mają częściowo otwarte przekroje. Obie ściany wykonane są w całości w technice opus emplectum, przy czym powyżej części kamiennej są licowane cegłą paloną. W otwartych przekrojach murów zamku widoczna jest struktura konstrukcji ścian. Mamy tutaj na przemienne murowanie z cegły palonej i z kamienia. Murowania te wyznaczają kondygnacje budynku. Znaczą anomalią jest grubość murowania pomiędzy kondygnacją przyziemia a następną. Mur, zbudowany z gruzu kamiennego z dodatkiem cegły na zaprawie wapiennej w tym miejscu ma wysokość 1,5 metra. Po stronie zewnętrznej ruiny jest on oblicowany warstwą cegły, a od strony wewnętrznej pierwotnie licowany był dwiema warstwami cegieł w układzie główka/wozówka. Obecnie na sporym fragmencie lico ściany zostało skute zapewne podczas burzenia zamku. W przekroju tej części na ścianie zachodniej znajdują się dwa sporej wielkości poziome otwory o przekroju prostokątnym. Jeden taki otwór znajduje się na tym samym poziomie w strukturze ściany południowej. Być może otwory te pozostały po drewnianych belkach wzmacniających konstrukcję ścian. Jedna z takich belek konstrukcyjnych wciąż jest obecna w strukturze muru w ścianie zachodniej na najwyższej kondygnacji.

Po stronie wewnętrznej ruiny kondygnacje ponad przyziemiem wyznaczone są poprzez zachowane na ścianach tynki, gładkie mury ceglane oraz glify. Tynki występują tutaj zarówno

Ruina zamku w Rytwianach. Fragment ściany zachodniej wraz z widocznym fryzem ceglany oraz dwoma rodzajami dekoracji zendrówkowej. Stan zachowania na koniec 2023 r. Fot. M. Pytka

na ścianach dawnych pomieszczeń jak również w rozglifieniach tych ścian. Dodatkowo w kondygnacji przyziemia jak i następnej kondygnacji szczątkowo zachowały się luki ceglane sklepień i rozglifień. Tynki nie pokrywają ścian czy glifów w sposób ciągły. Po stronie wewnętrznej ściana południowa posiada w swojej strukturze bruzdę kanału dymnego. Kanał dymny / kominowy obecnie półotwarty, rozgałęzia się na każdej z kondygnacji. Jest obmurowany cegłą bądź gruzem ceglany wymieszany z zaprawą wapienną. W sylwecie ruiny zamku w Rytwianach charakterystycznym elementem są duże wyłomy w zachowanych fragmentach ścian. Oba wyłomy są na tej samej wysokości, w grubości muru pomiędzy przyziemiem a następną kondygnacją. Oba wyłomy mają podobne rozmiary to jest 1,5 m na 1m. W przekroju wydają się być półokrągły wynik pracy z kilofami). Wyłomy powstały w celu naruszenia statyki narożnika podczas burzenia zamku. Na poziome gruntu, od zachowanego fragmentu zamku odchodzą niskie murki wyznaczające przebiegi pozostałych, nie istniejących obecnie ścian.

5. STAN TECHNICZNY OBIEKTU

Obiekt pozostaje jako ruina co najmniej od roku 1859. Względem najstarszych przedstawień zamku, a także zachowanych fotografii ruina nie uległa głębszej destrukcji na przestrzeni lat.

Ruina zamku w Rytwianach. Najwyższa kondygnacja zachowanego narożnika. Widoczna głęboka destrukcja korony muru ściany zachodniej oraz południowej. Widoczna jest także półka z poprzerastanym rumoszem kamiennie ceglany. Stan

W stanie obecnym uznaje się ją za ruinę aktywną. W trakcie wizji lokalnej przeprowadzonej 28.12.2023

zaobserwowano dużą ilość cegieł oraz kamieni rozproszonych po skoszonych trawnikach w okolicy ruiny. Świadczy to o ciągłym procesie dezintegracji murów zarówno w wyższych partiach jak i w przyziemiu. W najgorszym stanie technicznym są korony murów, a w szczególności mur kamiennie ceglany ostatniej kondygnacji. W stosunku do licowania zewnętrznego ścian jest on cofnięty i licowania nie posiada.

Licowanie cegłą posiada od strony „wewnętrznej” tak jak niemal na całej wysokości ściana od strony wschodniej. Podobnie jak całość

ruiny, ten fragment także ma kształt litery L. Wiązanie muru wykonane jest z cegły na zaprawie wapiennej. Od wiązania dalszy przebieg ściany zachodniej wykonany jest z kamienia łamanego, częściowo ciosanego z domieszką cegły, bez lica od strony zewnętrznej, z licem ceglany od strony wewnętrznej. Ściana południowa wykonana jest z cegły palonej z biegnącym po ukosie przewiązaniem kamiennym. Od strony wewnętrznej jest ona uszkodzona zawałonym kanałem dymnym biegnącym w grubości muru. Pierwotnie była ona licowana. Korona muru jest zniszczona na co najmniej 6 rzędów murowania na obu ścianach. W stanie obecnym pozostaje w formie bezładnego rumowiska poprzerastanego roślinnością z ciągłym ubytkiem substancji muru. Z bardzo dużym prawdopodobieństwem ta część jest najbardziej odpowiedzialna za ciągłe spadanie cegieł i kamieni. Dodatkowo obok dezintegracji korony mur ten jest pęknięty konstrukcyjnie w przebiegu pionowym na ścianie zachodniej. W przypadku ściany południowej obserwuje się pęknięcie w przebiegu pionowym tuż za wiązaniem narożnika. Obie ściany są perforowane głębokimi otworami (otwory moculcowe lub są to otwory na belki, być może ganku okalającego, nie jest to rozpoznane) które jednak poza jednym na ścianie południowej nie przechodzą na wylot. Otwory te na ścianie zachodniej perforują ją w dwóch rzędach: rząd górny w ilości dwóch otworów oraz rząd dolny w ilości czterech.

Ściana południowa, zachowana w dużo krótszym przebiegu niż ściana zachodni posiada także dwa poziomy otworów, gdzie na poziomie górnym występuje jeden otwór, na poziomie

Ruina zamku w Rytwianach. Najwyższa kondygnacja zachowanego narożnika. Widoczna głęboka destrukcja korony muru ściany zachodniej. Stan na koniec 2023 r. Foto. K. Komisarczuk

dolnym obecne są dwa, przy czym jak wspomniano jeden jest na wylot. Otwory obudowane są od góry i po bokach cegłą łączoną zaprawą wapienną lub gruzem ceglany przemieszanym z zaprawą wapienną. Powierzchnia zewnętrzna ściany zachodniej nie jest równa. Zbudowana jest głównie z kamienia łamanego o nierównych bokach. Kamień spajany jest grubą spoiną zaprawy wapiennej. W stanie

obecnym zaprawa ta w strefie przypowierzchniowej jest zdestruowana. Ubytek zaprawy następuje także przy styku z kamieniem co prowadzi do obluźniania kamienia. Dodatkowo sam kamień, wapien ulega silnej erozji. Pod wpływem czynników atmosferycznych rozwarstwia się, rozkrusza i dezintegruje. Zewnętrzna powierzchnia ściany południowej, murowanej głównie z cegły jest równa. Wyjątkiem są części w których obecny jest kamień. Użyty na tej ścianie do murowania kamień jest stosunkowo regularny obciosany do formy sześciobocznej. Jednakże od powierzchni zewnętrznych, w skutego działań atmosferycznych głównie wody i wiatru następuje pogłębiająca się destrukcja struktury kamienia. Proces ten dotyczy także cegły, ale w mniejszym stopniu i postępuje znacznie wolniej. Oba zachowane fragmenty ścian najwyższej

Ruina zamku w Rytwianach. Najwyższa kondygnacja zachowanego narożnika. Widoczna głęboka destrukcja korony muru ściany południowej. Stan na koniec 2023 r. Foto. M. Pytko

kondygnacji są perforowane w swoich strukturach nie tylko poprzez otwory (moculcowe lub

Ruina zamku w Rytwianach. Lico ściany zachodniej z widoczną jego destrukcją pod półką cofnięcia wyższej kondygnacji. Stan koniec 2023 r. Fot. M. Pytka.

innego przeznaczenia). Jak wspomniano w ścianie południowej przebiegał kanał dymny, natomiast w strukturze ściany zachodniej wciąż obecny jest fragment belki drewnianej która jest źródłem stałego zawilgocenia. Obie opisane ingerencje w strukturę muru ścian w sytuacji takiej jak tutaj, kiedy obiekt jest ruiną osłabiają nośność i przyczyniają się do postępującej destrukcji. Na obu ścianach tej kondygnacji, po stronie zewnętrznej nie rejestruje się śladów tynkowania. Jak wspomniano, omawiana kondygnacja jest cofnięta względem zewnętrznych, licowanych powierzchni ścian ruiny. Powód cofnięcia o ok 0,5 m tej kondygnacji

nie jest rozpoznany.

Cofnięcie ścian względem lica zewnętrznego tworzy „półkę” o szerokości ok 0,5 m. W stanie obecnym „półka” ta de facto jest otwartym przekrojem muru. Podobnie jak w przypadku korony muru ścian ostatniej kondygnacji tak i tutaj stan zachowania jest bardzo zły. Mur na głębokość czterech warstw murowania jest zdeintegrowany i pozostaje w formie rumoszu gęsto przerosniętego roślinnością. Na roślinności zalegają luźne cegły i kamienie z wyższej części ruiny. Pozioma powierzchnia „półki”, zalegający na niej poprzerastany rumosz oraz kożuch roślinność działają jak gąbka zbierająca wodę opadową oraz śnieg przez co mur namaka, następuje rozkład zaprawy wapiennej, rozkład wpienia stanowiącego budulec ścian, destrukcja cegieł, a w rezultacie pogłębiająca się dezintegracja ściany i licowania. Identyczna sytuacja ma miejsce w przypadku zewnętrznej szkarpy w narożniku ruiny. Powierzchnia górna szkarpy w stanie obecnym jest silnie zniszczona do stopnia rumoszu kamienno ceglanego poprzerastanego roślinnością. Zamakanie w okresach opadów czy zalegania śniegu powoduje postępowanie rozkładu zaprawy wapiennej co doprowadza do obluzowania cegieł lica ścian i ich wypadania.

Ruina zamku w Rytwianach. Górna część szkarpy. Widoczna głęboka destrukcja tej części z otwarciem przekroju i zniszczonym fryzem, Widoczna także powierzchnia odsychania wody na froncie szkarpy. Stan koniec 2023 r. Fot. M. Pytka.

W ten sposób odsłaniane są kolejne partie muru i proces destrukcji się pogłębia. W stanie obecnym niemal zupełnie zniszczony jest fryz ceglany pierwotnie obecny na szkarpie. Strefa

odsychania muru szkarpy po namoknięciu przez otwarty przekrój powierzchni górnej wynosi ok 1 m i zaczyna się poniżej poziomu zdeintegrowanego (poziom fryzu). Przechodzi ona częściowo na ścianę południową. Taka sama strefa odsychania widoczna jest na całej szerokości ściany zachodniej. Obserwuje się tutaj zniszczenie spoinowania zaprawą wapienną oraz uszkodzenia powierzchni cegieł. Poza omówioną destrukcją dotyczącą koron ścian i skarpy zachowane licowanie zewnętrzne ściany zachodniej i ściany południowej jest w dobrym stanie. Ciekawym jest częściowe zaślepienie otworów moculcowych przy styku szkarpy oraz ściany zachodniej i

Ruina zamku w Rytwianach. Lico ściany południowej i szkarpy z widocznymi zasłoniętymi tynkiem otworami moculcowymi. Stan koniec 2023 r. Fot. M. Pytka.

południowej na całej ich wysokości aż do fryzu zaprawą wapienno piaskową. W przypadku szkarpy uszkodzenia naroży szkarpy w jej części powyżej strefy z kamiennej mają charakter uszkodzeń mechanicznych, podkuć prawdopodobnie z okresu burzenia zamku. Poniżej podkuć uszkodzone jest też lico wątku ceglanoego, zapewne skute, jednakże spoinowanie oryginalną zaprawą wapienną wciąż

pozostaje mocne i wypełnia przestrzenie między cegłami. Licowanie ścian zachodniej, południowej oraz szkarpy kończy się na

Ruina zamku w Rytwianach. Widoczne dwie warstwy tynku zachowane na szkarpie przy styku ze ścianą południową. Stan koniec 2023 r. Fot. M. Pytka.

wysokości ok 2 metrów od poziomu gruntu, gdzie w

Ruina zamku w Rytwianach. Głęboko posunięta destrukcja części kamiennej ściany południowej w wyniku korozji solnej. Stan koniec 2023 r. Fot. M. Pytka.

wątki ceglane przechodzą w mur kamienny. Mur kamienny o grubości ponad 1 m zbudowany jest w technice opus emplectum z wapienia oraz zaprawy wapiennej. Powierzchnie zewnętrzne muru kamiennego wykazują pełne spektrum korozji solnej oraz korozji mrozowej. Po stronie zewnętrznej mur posiada częściowo zachowane, co najmniej dwie warstwy tynku. Warstwy te obecne są na powierzchni ściany zachodniej, szkarpy oraz na ścianie południowej. W najpełniejszym zakresie warstwy tynków zachowane są na powierzchni szkarpy przy jej styku ze ścianą południową, w mniejszym stopniu na ścianie zachodniej, szczątkowym na ścianie południowej. Warstwy te są silnie zasolone, łuszczą się. Zachowany największy fragment tynku (do wysokości ok 3 m ściany) przy styku szkarpy i ściany południowej jest odspojony, z licznymi pęcherzami. Większa część omawianych tynków uległa zniszczeniu poprzez korozję solną. Korozja solna niszczy też ciosy wapienia z którego zbudowany jest mur. Dezintegracja wapienia postępuje do tego stopnia, że całość ciosów z wapienia na ścianie południowej, gdzie z powodów nagrzewania się ściany następuje główna krystalizacja roztworów solnych wysypuje się jako proszek węglanowo solny pozostawiając wciąż stosunkowo mocną

wątki ceglane przechodzą w mur kamienny. Mur kamienny o grubości ponad 1 m zbudowany jest w technice opus emplectum z wapienia oraz zaprawy wapiennej. Powierzchnie zewnętrzne muru kamiennego wykazują pełne spektrum korozji solnej oraz korozji mrozowej. Po stronie zewnętrznej mur posiada częściowo zachowane, co najmniej dwie warstwy tynku. Warstwy te obecne są na powierzchni ściany zachodniej, szkarpy oraz na ścianie południowej. W najpełniejszym zakresie warstwy tynków zachowane są na powierzchni

Ruina zamku w Rytwianach. Destrukcja wątku kamiennego spowodowana korozją solną/ ściana zachodnia. Stan koniec 2023 r. Fot. M. Pytka

oryginalną zaprawę wapienną w postaci ramek. Tworzące się w ten sposób wnęki w murze gromadzą wodę, która penetruje wгłębnie mur oraz w okresach zimowych zamarza.

Ruina zamku w Rytwianach. Destrukcja solna wapienia detrytycznego w części ściany południowej. Stan koniec 2023 r. Fot. M. Pytka.

Tworzący się lód w sposób mechaniczny rozsadza strukturę wapienia, częściowo także dobrze skarbonizowaną zaprawę wapienną corocznie pogłębiając ubytki. W przypadku ściany południowej nie bez znaczenia jest potężny wyłom powstały podczas burzenia zamku. Odstania on przekrój muru kamiennego na znacznej długości umożliwiając swobodną penetrację wody w jego strukturę i odsychanie powstających roztworów wodnych na południowej stronie tej części ściany powodując jej niszczenie na całej wysokości muru kamiennego. W przypadku ściany zachodniej główna strefa rozkładu muru kamiennego

Ruina zamku w Rytwianach. Skute lico ściany zachodniej od strony wewnętrznej. Stan koniec 2023 r. Fot. M. Pytka.

występuje w przyziemiu. Transport roztworów solnych z gruntu poprzez kamienne części ścian odbywa się na znaczną wysokość. Zarówno na ścianie zachodniej jak i na ścianie południowej obserwuje się strefy krystalizacji solnej na wątkach ceglanych do ok 1 metr powyżej części kamiennej. W przeciwieństwie do wapienia detrytycznego z którego zbudowany jest mur kamienny cegła wykazuje wyższe parametry

wytrzymałościowe, toteż w pierwszej kolejności w omawianych strefach destruktji ulega zaprawa wapienna. Cegła w tych miejscach nie posiada lica. Do zniszczenia zasolonych ciosów wapienia przyczyniają się także ptaki które wydziubując okruchy wapienia mechanicznie go niszczą. Opisane procesy niszczenia części kamiennej ścian zachodzą także

na ich powierzchniach po stronie „wewnętrznej” ruiny. Tutaj także warstwy tynków uległy

Ruina zamku w Rytwianach. Kożuchy wykwitów solnych na części kamiennej ścian. Stan koniec 2023 r. Fot. M. Pytka.

zniszczeniu, a korozja solna rozkłada budulec kamienny ścian. Pomimo okresu zimowego w którym przeprowadzono wizję lokalną (28.12.2023) na stronie północnej ściany południowej widoczne są kożuchy wykwitów solnych. Pod względem technicznym zachowany mur kamienny spełnia swoją funkcję utrzymując ściany o znacznej wysokości (ok 10 m). Obie zachowane ściany narożnika zamku mają częściowo otwarte przekroje. Obie ściany wykonane są w całości w technice opus emplectum, przy czym powyżej części kamiennej są licowane cegłą paloną. W otwartych przekrojach murów zamku widoczna jest struktura konstrukcji ścian. Mamy tutaj na przemienne murowanie z cegły palonej i z kamienia. Murowania te wyznaczają kondygnacje budynku. Znaczą anomalią jest grubość murowania pomiędzy kondygnacją przyziemia a następną.

Mur, zbudowany z gruzu kamiennego z dodatkiem cegły na zaprawie wapiennej w tym miejscu ma wysokość 1,5 metra. Po stronie zewnętrznej ruiny jest on oblicowany warstwą cegły, a od strony wewnętrznej dwiema warstwami cegieł w układzie główka/ wozówka. W przekroju tej części na ścianie zachodniej znajdują się dwa sporej wielkości poziome otwory o przekroju prostokątnym. Jeden taki otwór znajduje się na tym samym poziomie w strukturze ściany południowej. Być może otwory te pozostały po drewnianych belkach wzmacniających konstrukcję ścian. Jedna z takich belek konstrukcyjnych wciąż jest obecna w strukturze muru w ścianie zachodniej na najwyższej kondygnacji. Otwory te stanowią przyczynę zamakania ścian w ich wewnętrznej strukturze. Są także miejscami gniazdowania ptaków, których odchody przy udziale wody tworzą roztwory agresywnych soli amonowych rozkładających węglan wapnia, a więc zarówno kamień, który jest budulcem obiektu jak i zaprawę. Po stronie wewnętrznej ruiny kondygnacje ponad przyziemiem wyznaczone są poprzez zachowane na ścianach tynki, gładkie mury ceglane oraz glify. Tynki występują tutaj zarówno na ścianach pomieszczeń jak również w rozglifieniach ścian. Dodatkowo w kondygnacji przyziemia jak i następnej kondygnacji szczątkowo zachowały się łuki ceglane sklepień i rozglifień. Stan zachowania opisywanych tynków jest dostateczny. Tynki nie pokrywają ścian

czy glików w sposób ciągły, jednakże nie są zasolone w takim procencie jak tynki po stronie

Ruina zamku w Rytwianach. Wnętrze narożnika. Widoczne wyłomy w ścianach, zachowane tynki na kondygnacjach. Stan koniec 2023 r. Fot. M. Pytka

zewnętrznej ruiny. Na stan ich zachowania główny wpływ mają warunki atmosferyczne a nie korozja solna. Po stronie wewnętrznej ściana południowa posiada w swojej strukturze kanał dymny. Kanał dymny / kominowy obecnie półotwarty, rozgałęzia się na każdej z kondygnacji. Jest obmurowany cegłą bądź gruzem ceglanym wymieszanym z zaprawą wapienną. Kanał ten jest otwarty od góry przez co stanowi wlot dla wód opadowych na całej swojej długości to jest przez 2/3 wysokości ściany południowej. Jak wspomniano ściany po stronie wewnętrznej są licowane w większości z zachowanymi warstwami tynku. W przypadku strony wewnętrznej ściany zachodniej na sporym fragmencie lico to zostało skute zapewne podczas burzenia Zamku. W sylwecie ruiny zamku w Rytwianach charakterystycznym elementem są duże wyłomy w zachowanych fragmentach ścian. Oba wyłomy są na tej samej wysokości, w grubości muru pomiędzy przyziemiem a następną kondygnacją. Oba wyłomy mają podobne rozmiary to jest 1,5 m na 1m. W przekroju wydają się być półokrągłe (wynik pracy z kilofami). Wyłomy powstałe w celu naruszenia statyki narożnika

podczas burzenia zamku. Oba wyłomy posiadają nawisy muru o aktywnych powierzchniach. Aktywność ta polega na wypadaniu, wykruszaniu się, odrywaniu fragmentów muru, tak jego ceglanego lica jak i jego struktury wewnętrznej. Pod nawisami znajdują się usypiska gruzu z nawisów, poprzerastane roślinnością. Usypiska te zalegają na wylupanym, otwartym przekroju muru. Są otwarte na zamakanie podczas opadów atmosferycznych oraz na destrukcję mrozową. Charakterystyczne czarne, grube nawarstwienia na powierzchniach przekrojów muru w wyłomach są wynikiem korozji siarczanowej. Korozja ta jest charakterystyczna tylko dla skał i zapraw węglanowych. Powoduje ona głęboką dezintegrację materiału. Na obiekcie występuje zarówno w wyłomach jako już grube czarne utwory gipsowe, ale także na powierzchniach części kamiennej w postaci szaro czarnego nalotu. Zarówno szaro czarny nalot jak i utwory grubsze, czarne korozji siarczanowej obserwuje się w trzecim wyłomie, który zrobiono w szkarpie po stronie zewnętrznej ruiny.

6. CEL I ZAŁOŻENIA KONSERWATORSKIE – PROJEKT KONSERWATORSKI

Celem podjęcia prac konserwatorskich przy ruinie zamku w Rytwianach jest powstrzymanie dezintegracji ruiny zamkowej oraz podniesienie parametrów technicznych obiektu .

Obiekt pozostaje jako ruina już od połowy XIX wieku. Z analizy przekazów ikonograficznych wynika że jego forma nie uległa przemianom na przestrzeni lat .Obserwuje się jednak powolny acz ciągły ubytek substancji ruiny. W latach 2007 – 2013 przeprowadzono rewitalizację terenu w okolo ruiny. Oznaczono przebieg murów zamku w terenie, wykonano alejki wraz z infrastrukturą i małą architekturą. Teren udostępniono do zwiedzania i rekreacji. Spadające cegły i kamienie, oraz postępujący rozkład muru kamiennego przyziemia zamku stanowi zagrożenie dla odwiedzających. Zachodzi konieczność stabilizacji ruiny. U podstawy założeń konserwatorskich jest rygorystyczne utrzymanie obecnej formy obiektu. Wszelkie ingerencje w strukturę nie będą zmieniać formy ani odbioru obiektu, a jedynie w sposób dyskretny eliminować będą przyczyny niszczenia.

Proponowane postępowanie konserwatorskie jest postępowaniem zachowawczym. Proponowane postępowanie w ograniczonym zakresie proponuje użycie estrów kwasu ortokrzemowego w procesie konserwacji obiektu ze względu na małą powinowatość krzemu z węglanem wapnia, a co za tym idzie dyskusyjną skuteczność zastosowania tych żywic krzemoorganicznych. W postępowaniu konserwatorskim nie ujęto zagadnienia izolacji obiektu. Nie przewiduje się takowej. W związku z tym postępowanie nie przewiduje także założenia bariery hydrofobowej na powierzchni obiektu.

PRPOGRAM PRAC KONSERWATORSKICH

1. Wykonanie dokumentacji fotograficznej oraz fotogrametrii ruiny

Zachowany fragment zamku pozostaje jako ruina aktywna, przez co jego stan od momentu wykonania powyższego popracowania do momentu rozpoczęcia działań konserwatorskich i naprawczych może ulec pogorszeniu. Wykonana dokumentacja stanie się częścią składowa dokumentacji końcowej.

2. Dezynfekcja

Cały obiekt należy poddać dezynfekcji (eliminacji rozrostu biologicznego) ze szczególną uwagą w miejscach takich jak : korona muru ostatniej kondygnacji, półka przy ostatniej kondygnacji, występy muru w przekrojach ścian, zniszczona korona szkarpy, wyłomy ścian zamku, otwory po belkach konstrukcyjnych oraz kanał dymny / kominowy. Dezynfekcje powinno się przeprowadzić metodami natryskowymi preparatami bio i grzybobójczymi z czynnymi środkami z grupy 2-oktyloizotiazol

3. Usunięcie przerostów roślinności

Przerost roślinny występuje głównie w obszarach zdeintegrowanych koron murów . W miejscach tych dezintegracja muru nastąpiła do formy gruzowiska utrzymywanego częściowo korzeniami roślin. Proponuje się oczyszczenie mechaniczne , ręczne tych miejsc z oczyszczeniem struktury gruzowisk .

4. Zabezpieczenie wstępne

Ze względu na obecność warstw tynków należy je bezwzględnie zabezpieczyć opaskami wzmacniającymi. Dotyczy to tynków po stronie zewnętrznej obiektu i tynków po stronie wewnętrznej. Opaski należy wykonać na bazie wapna oraz kruszywa krzemianowych w proporcjach 1:4. Opaski są warstwa strątną i po przeprowadzeniach dalszych zabiegów oczyszczana będą usuwane lub zastępowane innym rodzajem. Rejestrowane pustki oraz pęcherze należy wypełnić mikrocementami .Tynki należy wstępnie wzmocnić estrami kwasu ortokrzemowego (

. Nanoszenie preparatów zawierających kwas ortokrzemowy proponuje się wykonać metoda pędzlowania. Ilość powtórzeń zależna jest od chłonności materiału, jednak przyjmuje się 4-krotne pędzlowanie w odstępach czynności co 10 min. Po przeprowadzeniu procesu wzmocnione tynki należy sezonować poprzez odizolowanie ich folią przez okres 21 dni aż do wytracenia się krzemionki, w stanie wilgotności względnej 70 %.) Znajdującą się w najwyższej kondygnacji drewniana belkę, rozpoznaną jako element oryginalny należy wstępnie zabezpieczyć foliami

5. Oczyszczanie

Oczyszczanie w koniecznym zakresie prowadzić metodą strumieniowo-ścierną przy doborze kruszywa ściernego w sposób nie zagrażający uszkodzeniem lica cegieł. Mury wykonane są z różnych materiałów przez co występuje konieczność punktowego czyszczenia. Dobór ciśnienia wynikać będzie z prób wykonanych in situ na obiekcie. Oczyszczanie należy prowadzić tak w przypadku cegły jak i spoinowania oraz na wzmocnionych tynkach. Nawarstwienia znajdujące się na powierzchniach przekrojów i części wykonanej z kamienia należy oczyścić przy pomocy okładów z obojętnego węglanu amonu o stężeniu 6% - 12 % oraz pulpy celulozowej, w ilości powtórzeń do rozmiękczenia nawarstwień (ok x 3). Okłady węglanowe należy izolować folią w celu niedopuszczenia do ich wyschnięcia. Czas pracy okładu nie powinien być krótszy niż 20 min, ale też nie dłuższy niż 40 min. Rozmiękczone nawarstwienia powinny dostać oczyszczone mechanicznie. W przypadku nawarstwień opornych na obojętny węglan amonu proponuje się zastosowanie kwaśnego węglanu o stężeniu r-r do 8 % w technologii proponowanej powyżej. Należy rozważyć także możliwość przeprowadzenia procesu oczyszczania metodą laserową. Metoda ta jest uważana za najmniej inwazyjną przy jednoczesnej dużej skuteczności. Jednakże sugeruje się przeprowadzenie wstępnych prób oczyszczania tą metodą w szczególności w obszarze nawarstwień siarczanowych gdyż w tym przypadku metoda ta może okazać się nie skuteczna

6. Odsolenie

Ze względu na znaczącą korozję solną części kamiennej ruiny proponuje się podjęcie próby wyprowadzenia części agresywnych soli do rozszerzonego środowiska. Proponuje się zastosowanie wielkopowierzchniowych okładów odsalających wykonanych na bazie wody (nie zachodzi konieczność użycia wody demineralizowanej) pulpy celulozowej, piasku oraz bentonitu o proporcjach okładu 5 części pulpy celulozowej, 3 części piasku rzeczno-ego, 1 część gliny bentonitowej (5: 3: 1). Zarobioną masę okładu należy nakładać w postaci obrutki na powierzchnię ścian. Okład pozostawia się do stanu lekko wilgotnego. Przesuszenie okładu może nastręczać trudności z jego usunięciem ze względu na cechy wiążące gliny bentonitowej. Grubość okładu powinna wynosić minimum 3 cm. Okład nie wymaga izolowania. Czas działania okładu ściśle uzależniony jest od warunków zewnętrznych, a więc od temperatury powietrza oraz wilgotności. Po uzyskaniu stanu lekko wilgotnego (15 %) okład należy usunąć z powierzchni ścian w sposób mechaniczny. Po zdjęciu okładu ścianę, w sposób uważny, tak aby jej nie uszkodzić, w szczególności nie uszkodzić tynków spłukać wodą pod ciśnieniem. Szacunkowo stopień osolenia ścian przy takiej technologii może osiągać poziom 30 %, co należy uznać za wyniki bardzo. Odsalanie licowanych ceglami części obiektu w takiej technologii jest nie możliwe ze względu na możliwość pojawienia się nalotu bentonitowego na powierzchni cegły który jest niezwykle trudny do usunięcia. W razie konieczności powierzchnie ceglane należy odsolić okładem jedynie z pulpy celulozowej. Pamiętać przy tym należy o zdjęciu okładu w stanie lekko wilgotnym.

7. Szycie muru

Ze względów konstrukcyjnych zachodzi konieczność wykonania szycia muru ścian ostatniej kondygnacji. Szycie ścian należy wykonać po stronie zewnętrznej. Celem szycia jest stabilizacja pionowych pęknięć konstrukcyjnych ściany zachodniej oraz ściany południowej. W przypadku ściany zachodniej na ostatniej kondygnacji zaleca się wykonać dwóch szyc od wiązania muru do końca ściany na całej jej długości gdzie jedno szycie powinno przebiegać ponad otworami w dolnej jej części a drugie poniżej linii otworów górnych. oraz dwóch krótkich szyc przez pęknięcia. Pomiędzy szyciami głównymi. W przypadku. Ściany Południowej proponuje się wykonać jedno szycie przez całą długość tej ścian, w jej części środkowej, poniżej ciosów kamiennych. Proponuje się zastosowanie metod kotew spiralnych

8. Scalanie korony murów

Po oczyszczeniu koron murów z roślinności należy wykonać ich stabilizację oraz scalenie. W celu utrzymania stabilnej formy rumowiska należy strumieniem sprężonego powietrza wydmuchać nawarstwienia pelitowe ze struktury gruzu aż do stabilnej części muru. Przepłukać wodą. W uzyskane w ten sposób pustki należy wtłaczać zaprawy wiążące mikrocementów. Po ich zestaleniu należy wykonać uszczelnienia konserwatorskie opaskami z zaprawy mineralnej na bazie mączki mielonego wapienia i wapna dołowanego oraz mączki marmurowej białej i białego cementu w proporcjach 3- 1 i 3 -1. w formie spoinowania. Jeśli konieczne będzie wykonanie przemurowań, należy zastosować rodzimy materiał obecny w miejscu przemurowana oraz powyższą zaprawę jako

murarską. Nie zaleca się stosowania gotowych zapraw murarskich na bazie cementów ze względu na ich zbyt wysokie parametry wytrzymałościowe względem historycznego materiału. W przypadku pułki, po oczyszczeniu proponuje się wykonać zabezpieczenie jej powierzchni z cegły palonej w kolorze oryginalnego licowania kładzonej na płasko z ok. 10-15 % spadkiem. Osobnym zadaniem jest uszczelnienie zniszczonej korony muru szkarpy. Uszczelnienie to można wykonać w proponowanej technologii dla korony muru ścian najwyższej kondygnacji lub można pokusić się o rekonstrukcję tego elementu z brakującym fragmentem fryzu oraz jak zaproponowano w przypadku półki wprowadzeniem spadku wykonanego z cegły ceramicznej. Rekonstrukcja musi uwzględniać pełne rozpoznanie formy zakończenia szkarpy. Musi być wykonana z cegły identycznej z cegłą oryginału, w tym o maksymalnie zbliżonych parametrach wytrzymałościowych. Wymurowanie tego fragmentu zaleca się wykonać zaprawą przygotowaną indywidualnie na bazie wapna i cementu białego w proporcji 2 : 1 oraz piaskiem płukany jako wypełniaczem w dodatku 5 części.

9. Spoinowanie i uzupełniania

Oryginalna spoina występująca na obiekcie posiada kolor biały co z znacznym stopniem ułatwia dobór koloru dla proponowanych materiałów. Spoinowanie w koniecznym zakresie proponuje się wykonać częścią chłoną tynku renowacyjnego w kolorze białym lub o lekko kremowym zabarwieniu (w przypadku dodatku trasy) bez obrutki. W przypadku zachowanego fragmentu zamku w Rytwianach stwierdza się dobrą karbonizację zaprawy wapiennej użytej do murowania. Zaprawa ta jest mocna. Zaproponowany więc do spoinowania tynk renowacyjny tak do cegieł jak i kamienia nie będzie uszkadzał oryginalnej zaprawy. Ze względu na słabsze parametry nie będzie też uszkadzał historycznej cegły ani kamienia. Z zasady spoina wykonana z chłonnej części tynku renowacyjnego będzie pełniła rolę sączka zbierającego szkodliwe sole z materiałów okolicznych, chroniąc je. Proponuje się zastosowanie chłonnej części tynku renowacyjnego do spoinowania i uszczelniania spoin wątku ściany zachodniej najwyższej kondygnacji z każdej z jej stron, wątku ściany południowej wraz z fragmentami przewodu dymnego/kominowego, odtworzenie spoinowania na szkarpie, pod półką na licu ściany zachodniej i południowej, spoinowania lica ponad części kamienną ścian zachodniej i południowej, wreszcie uszczelnienia i przespoinowania całości kamiennych ścian w tym spoinowania części kamiennej ściany południowej pozostawiając ją bez uzupełnień jej struktur (częściowe wypełnienia najgłębszych ubytków proponuje się wykonać w sposób miękki częścią chłonną tynku renowacyjnego. W przypadku tynków proponuje się złożenie opasek uszczelniających z indywidualnie przygotowanej zaprawy na bazie wapna i cementu białego w proporcji 2 : 1 oraz z piaskiem płukany jako wypełniaczem w dodatku 5 części. Zaprawą tą należy także wykonać podklejenia muru nawisów w wyłomach ścian, podklejenie licowania ściany zachodniej od jej strony wewnętrznej w miejscu skucia wątku, podklejenie krawędzi lica ścian zachodniej i południowej w miejscach jego uszkodzenia w wyłomach. W celu jej wzmocnienia należy zmniejszyć proporcję dodatku kruszywa z 5 części do 4 części). Gruzowiska pod nawisami w wyłomach ścian, po ich oczyszczeniu proponuje się uszczelnić dyskretnym spoinowaniem wykonanym

z części chłonnej tynku renowacyjnego. Spoinowanie powinno być wykonane w koniecznym, minimalnym zakresie. Scalenie struktury tych gruzowisko dodatkowo można wykonać żywicą krzemooorganiczną (estry kwasu ortokrzemowego)

Proponuje się zmniejszenie głębokości otworów znajdujących się w ścianach najwyższej kondygnacji, oraz w przekrojach ścian między częścią przyziemia a następną kondygnacją. W tym celu proponuje spłycenie ich poprzez częściowe zamurowanie przy użyciu materiały rodzimego oraz indywidualnie przygotowanej zaprawy na bazie wapna i cementu białego w proporcji 2 : 1 oraz z piaskiem płukany jako wypełniaczem w dodatku 5 części.

10. Zabezpieczenie drewna

W przekroju ściany zachodniej najwyższej kondygnacji znajduje fragment drewnianej belki zapewne konstrukcyjnej. Jako element oryginalny proponuje się, po wysuszeniu zabezpieczenie jest strukturalnie 100% r-r żywicy w roztworze toluenowym. Dodatkowo na styku belka mur należy wykonać uszczelnienie z chłonnej warstwy tynku renowacyjnego.

11. Dokumentacja powykonawcza

Dokumentacja powykonawcza obejmuje dokumentację fotograficzną stanu sprzed prac konserwatorskich, dokumentację fotograficzną przebiegu całości prac konserwatorskich, dokumentację fotograficzną po zakończeniu prac konserwatorskich, część opisową stanu zachowania przed rozpoczęciem prac konserwatorskich, opisu przebiegu prac konserwatorskich, zastosowanych materiałów, rodzajów i stężeń stosowanych roztworów, metodyki pracy a także zalecenia dla opiekuna obiektu.

NINIEJSZY DOKUMENT JEST OPRACOWANIEM AUTORSKIM. WSZELKIE ZMIANY PRZEDSTAWIONEJ TECHNOLOGII I SUGEROWANYCH TYPÓW MATERIAŁÓW WYMAGAJĄ KONSULTACJI Z AUTOREM OPRACOWANIA LUB WŁAŚCIWA DELEGATURĄ WKZ.

UWAGI

8. Dokumentacja fotograficzna

